

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

VÄLJAANDJA EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS

Toimetaja dr. agr. AUG. MILJAN

Vastutav toimetaja ELMAR JUST

I aastakäik

Tallinnas,
veebruar 1933

Nr. 2

Rügi vanem KONSTANTIN PÄTS.

Pühitseb Vabariigi 15. aastapäeval, 24. veebruaril ka oma 59. sünnipäeva. Sel puhul kostku üle maa meie rügi juhile rõõmsad maanoorte tervitushõisked!

Esivanemate eluradadel.

Järelemõtlemiseks enese üle.

Unistada ja luuletada enda ülestõusmisest teise seisusse — see on omane talupojast noorele. See sünnib mõnel juhul vanemate heasoovlikul tõukel, aga sagedamini noore inimese enese hinge otsingul, kas mõjutatuna raamatuilmast, või ahvatletuna eeskujust. Teise seisusse, ülimesse ilma, sinna, kus rikkust ja vara, hiilgust ja au, valgust ning mõnu.

Eesti talupoja mitmepõlve noori on kasvanud ses hingetungis, pärides selle omaduse erilisis ühiselulisis vaherkordis vanemait ja andes selle edasi oma lastele elu hüüdsõnana: Lahti maast!

Jäägu maaorjeks jõuetumad, andetumad.

Olen mõtiskelenud selle küsimuse ümber palju viimaseil aastakümneil, sest enese elutee on käinud esimesel poolel sama rada — olles juhitud aatelistest püüdest tõusta kõrgemale, nii nagu tol korral kujutasin kõrgemat.

Olen kindel, et suure osa praegusaja talupoja ettevõtlikke noori tegelevad alles sama küsimusega. Nad ei ole leidnud veel vastust või on leidnud vastuse, mis juhib neid eemale maast. Iseteadlik on kindlasti vähem osa.

On halb, kui ollakse sunnitud jääma maaorjaks vastu enese tungi, sest maa armastab kõige vähem sunniorje.

Ehituselt on loodus kunstilooming ja kõik, kes tegelevad temas ehitavalt ning loovalt, on kutsutud olema kunstniku hingega.

Iga põllumees ja põllunaine peab olema kunstnik, armastaja, anduja, sest looduse kohendaja ja sigitaja töö on kunstitöö.

Talupojaks kõlbab kõige vähem mustatööline, kui mõista selle liigi all inimest ilma tööhingeta, mehaanilist osakest masinas, ilma ülesande ja sihi tundeta.

Töökuub, hall vammus, habestunud nägu, vimma tõmbunud keha või paksunahkne käsi ei osuta veel mustatöölist, sest kunstniku säde hingeomadusena ei vali inimeses välimist vormi.

Milles on siis küsimus, et leida õiget vastust otsijaile?

Küsimus on eluvaates, on arusaami-

ses elu sihist. Küsimus on selles, kuidas põhjendada elu ülesannet.

Mitte ilma ülesandeta ja sihta ei ole kutsutud meie teotsema siia ilma, tegelema mitte aina üksi selleks, et end väsitada, kulutada, et mõnutseda, kuni on lõppenud inimese keha ja vaimu jõu looduslik tagavara ja ärakulunud masinana surra, jätmata jälgi olemasolust.

Eluvaates ja elusihis otsusele jõudmiseks ei ole seevõrd oluline ammutada palju teadmisi ja tarkust paksudest raamatutest, tarkade meeste ja naiste vaimusünnitustist, mis pandud kirja. Ka neid võib uurida eluküsimuse selgitamiseks. Aga võtta omaks kõiki nende tulemissi ja tõekspidamisi ei soovita ma kellelegi, sest õpetusi on peaaegu sama palju, kui palju on nii õeldat tarku inimesi.

Mitte targad raamatud ei selgita meile igale ühele seevõrd elusisu ja sihti, kuivõrd elu ise. On tarvis vaid mõelda elu üle, otsida elu sisu, millest harilikult mõõdatakse tähelepanematult.

Ka kõik targad raamatud on kirjutatud mõeldes elu üle, eritledes elu. Ja iga inimene on ometigi oma elukäiguga targa raamatu kirjutaja, kuigi ta sellest ei ole pannud kirja mitte ühtegi rida.

Otsisin nooruseas elusisu kaua aastaid, samuti kui teie. Otsisin raamatuid ja õpetlasilt, aga hingelist rahuldust ja püsivust see kõik ei annud, sest oli tunne, et kõik väljast omandatu eraldas elust. Tõelist elu sisu ma ei mõistnud enne, kui mulle sai selgeks, milleks olid elanud mu isa ja ema, mu vanemad ja esivanemad, pidades juba palju põlvi talu, harides maad, kasvatades lapsi, andes ja jagades tööd ja leiba ning ehitades ja rakendades põlvede jooksul eluasemeid päranduseks järeltulijatele.

Eritledes nende elu ja tundes nende hinge ning elupiüdeid, mulle avastus ühtlasi nende elu juhtlause sisu, milles nad võisid lahkuda siit ilmast kangelastena. Ja see oli: „Olen uskunud oma jumalasse ning maamulla pühadusse.“

See ütles mulle ühtlasi ka: Mitte

kõik käidud raad ei ole käidavad raad, aga talupoja seisuse aastasadade ja -tuhandete pikune rada on käimise väärt, et ehitada, rakendada ja luua.

Kas olete mõelnud oma vanemate, oma naabrite ja kõigi kangete töömeeste ja naiste elukäigu ja elusihide üle järele, mis on juhtinud neid põlvest põlve ja kas olete võrrelnud neid tähtsuselt muu elu aladega?

Siia juurde annan aga kaks, iseloomult võrdlemisi äärmist kujutust põlduri elust Norra kirjaniku ainetel järelemõtlemiseks: „Aga ettevõtlik poiss, kes põlduriks hakkab, sel ei ole paradiisi enda ees, mille poole tüürida. Isegi kui ta ühel päeval talu juhi kohale saab, mis on siis sellest? Nagu teised talus, peab ta eluaeg raske töö, isegi vaesusega võitlema. Ta on ori, keda kaupmehed ja pangad, ülesostjad ja suurkaupmehed siin ja võõrail mail teda tööle rakendavad, et ta neile saadusi valmistaks. Ja pangad ja kauplused ja ülesostjad saavad rikkaks, aga üks jääb eluajaks neist vaesemaks, see on põldur.“

„Aga kuningate, sõdade, revolutsioonide, pankrottide ja suurte kaotuste kõrval näeb noor auahne poiss oma talupoja seisust aastasadade ja aastatuhandete jooksul. Miljoniline tuules karastatud meeste ja naiste vägi möödub silmist, nad on ammutanud rikkusi maast, et teised saaksid rikkust, nad on armastanud ja ehitanud, et kestaks elu põlvest põlve. Need, kes teeninud põllumehelt, ülesostjad, pankurid, langetavad. Kes aga jääb püsima, on põldur.“

Seda kõike näeb poiss enda ees. Need

Endine riigivanem **KARL EINBUND**.
Noorte väeosa juht Eesti vabandussõjas
lõuna väerinnal.

habemikud mehed ta seisusest — nad olid kord noored, nagu tema, aga nüüd on neil raske maha istuda, nagu tema praegu, et unistada ja luuletada, kas tõusta teise seisusse.

Mis teeksite teie selle ettevõtliku poisi asemel? **K. Einbund.**

Me püha tuli kodu altareis.

Vabariigi aastapäevake.

Kui õilsa ohvri läbi lunastand
meid need, kes igaviku-und nüüd näevad!
Et ilusamad algaksid meil päevad,
nad noored, õitsvad elud ohverdand...
Siis läksime kui koidulapsed vastu
me vabaduse valge püikeselle,
mis tõusis üle hämaruse — hele!
Kui kurb, et nad nüüd meiega ei astu,

need lahkunud, kes pühaks ohvriks saand
ja kaotand nende kodupinnalt ära,
et nende veri oli koidusära,
mis päevi parimaid meil ennustand.
Peab hõõguma see ohver purpurline
kui püha tuli kodu altareis
ja nüüd ja tuleviku kauguseid
peab õitsma mälestus. mis vääriline!

O. Särel.

Siis me maa lööb õitsema!

Kasvavad noored määravad rahva tuleviku.

Veebruarikuu 24-dal möödub 15 aastat, mil astusime iseseisva riigina teiste rahvaste perre. See saavutis on väärt, et au anda rahvale ja ta juhtidele, kes ei kohkunud tagasi, et endi pühamat soovi teostada, sõdade koledustist, võitlusist ega raskusist vabariigi loomise tööl.

Enesemääramise õiguse saavutanud, algas meie rahval kibe ülesehitav töö majanduslikul, poliitilisel kui ka hariduse alal. Nende aastate töötulemused on olnud igal alal küllaltki suured. Kuid selle aja jooksul on ka selgesti ilmnunud palju puudusi meis, mis imbinud verre aastasadade jooksul võõras-tele võimudele allude. Palju perekondi on meie rahvale kaduma läinud, liitudes ümberrahvustunult mõne „suurema“ ja „vägevama“ rahvaga. Võõrakeelne ja võõrameelne kool andis kaasa eestlaste võõra ilavaate, ning möödunud sõjad tumestasid meie rahva mõtteviisi, mille kõige tagajärjeks on liig kerge suhtumine ellu ja oma kohustusisse.

Võõraste mõjust ja loetletud pahe-dest ei ole suutnud käesolev põlv vabane- da nende viieteistkümnne aasta kestel ja need kaovad vaid, kui meie rahvas omandab kindla kõlblise ilmavaate ja küllaldaselt riiklikku iseteadvust.

Kui meie vanemal põlvel nende noo- ruse aastail puudus võimalus omandada teadmisi oma emakeeles ja seega õiget vaimutoitu ei saanud nooruseas, ning oma riik ja rahvus, nende sõnade praeguses tähenduses, võõras oli, siis meie praegused emakeelsed koolid võimal- davad noortele kergemini ja sügava- male tungida tõdedesse, mida üks ehk teine meie praegune kooli tüüp oma kavas ette näeb. Siin on õpetajad meie endi hulgast, hingeliselt meile läheda- sed, soovivad ja püüavad anda meile kõike, mis tarvilik ja kaunis, ka seda, millest nemad on pidanud ilma jääma nooruses — armastust oma riigi ja rahva vastu.

Kui koolist saame elus vajalikke teadmisi, siis ei lõpe sagedasti iseloo- mu kujunemine kui ka üldine vaimline arenemine kooliga. Seega vajavad noored peale kooli lõpetamist, eriti aga kui kooliaeg lõpeb algkooliga, edaspi- disel arenemisel ja täienemisel häid ja asjatundlikke juhatusi. Noorus on aja- järk elust, millel oma õigused ja nõu- ded — õigus kasutada inimese ilusamat ajajärku elus, olla muretult noor, kuid nõuda ka vanemalt, õpetajalt ja seltskonnalt sihtjooni enda arendami- seks ja kasvatamiseks, mis esijoones rohkendab noortes sisemist elujõudu, sest õige on mõte: kus on elu, seal on ka võitu. Ka vaimustuse tuhinad on noorusaja suurimad silmapilgud, mida ei saa ega tohi kustutada. See ei ole unistus, millest tuleb äratada, vaid kui see unistus, igatsus kindla ja as- jatundliku käega juhitaakse õigetele ra- dadele, siis noored saavad hea, kindla ja kauni sihi. Ei ole aga veel küllalt, kui meie oleme väärtuslikud ja tegu- võimsad inimesed adra taga käies, kae- vates kraavisid soos, külvates seemet mullapõue, kui seda teeme ainult iga- päevase leiva saavutamiseks. Ega ole sellestki küllalt, et meie ehitame endile maja ja hoiame karja eneste ja laste pärast. Ei — meil peab veel muudki olema. Peame sooja südamega mõist- ma ja tundma, et see on meie isamaa ja tulevase sugupõlve isamaa, mida meil künname, harime ja külvame.

Et tegija nooruses on juured, mis kunagi on teinud suurt ja kaunist, siis noored, kasutades kõiki võimalusi ja soodustusi, mis meile pakub vaba Eesti enesearendamiseks ja kasvatamiseks, loome endile ilusa, elujõulise kodu ning ühineme soovidega meie riigi aas- tapäeva puhul vennasrahva maanoorte hümnist:

„Künna hoolsalt kodupind,
Külva lootust rahva rinda,
Siis me maa lööb õitsema!“

Ev. Tamm

Inimeste elus ei ole võitlus olemise eest hädavajalik: seda võib asetada ligimesearmastus.

Prof. E. Laur.

Julius Kuperjanov.

Koofipoiss, kes soovis kõrgemat ajaloosõitu.

Vabadussõja esimesil päevil kerkis silmapiirile sõjamees, kelle nimi käis suust suhu, kelle tegusid imestati, kes andis julgust ja tiivustas lootusi. Nagu meeteor veeres see mees meie silmade eest mööda — tema lendu jälgiti hinge kinnipidades ja tema kustumine täitis stigava leinaga eestlaste südamed. Tema teotsemise aeg oli üürrike, kuid jõu- ja kuulsusrikas. See mees oli Julius Kuperjanov, meie vabadusvõitluse poollegendaarne kangelane, kes kehastus endas kogu tolleaege võitlusinnu, tegevusvoime ja hulljulguse.

Kuperjanov sündis Venemaal, Pihkva kubernangus 11. oktoobril 1894. Tema vanemad olid rännanud Venemaale, kuid siirdusid tagasi kodumaale, kui Julius oli kümneaastane, asudes elama Tartumaale Vana-Kuuste valda. Lõpetanud algkooli, astus ta Tartu õpetajate seminari, kus õppis 1910.—1914. Juba seminaris näitas ta oma hammast. Siin oli tol ajal tugev venestuse surve. Kõik, mis püsis kuidagi ühenduses Eestiga ja emakeelega, oli riigivastane ja keelatud. Selle karmi surve kiuste arenes eesti õpilastes tugev rahvustunne. Õpilased andsid salaja välja emakeelset ajakirja: „Meie ka elame“. Selles ajakirjas avaldas J. Kuperjanov J. Lalli varjunime all järgmise soovi:

„Elus on tihti soovisid kuulda: soovitakse enamasti rikkust ja kulda; soovitakse elu, mis kätel meid kannaks, lõbu ja söömist ja magamist annaks.

Teistsugust eesmärki seaksin ma ette: sõjajärgi ja magajad kukkunu vette, ajalugu nad tegi põrmuks, seadis nad tulevaile põlvedele hirmuks.

Vennad, ma soovin teile võitlust ja võitu, soovin teile kõrgemat ajaloosõitu. Edasi! Edasi murdke ja püüdke, võidule jõudke!“

Noormees, unistades „kõrgemast ajaloosõidust“, võitlusest ja võidust, ei mõistnud siis aimatagi, kui ligidal ees seisis see teemal. Algasid suured ajaloolised sündmused. J. Kuperjanov oli saanud vaevalt lõpetada seminari ja olla mõni kuu õpetajaks, kui ta kutsuti sõjaväkke. Maailmasõda oli alanud. J. K. teenis enne reamehena, siis saadeti ta lipnikkude kooli, mille ta 1915. a. lõpetas. Nüüd saadeti ta sõjaväljale. Siin oli ta esiteks nooremaks ohvitseriks, siis kompanii ülemaks. Sõjades austerlaste vastu, viibis ta sõjaväljal ligi kaks aastat, kuni raskesti haavatuna ta paigutati haigemajja ja saadeti pärast Tartusse parandusele. See oli 1916. aasta sügisel.

1917. aasta kevadel hakati koondama kodumaale eesti sõjaväelasi, et saada neilt kaitses. Asutati esimene Eesti rügement ja tagavara pataljon. Viimane asus Tartus. Kuperjanov, paranenud haavadest, astus sellesse pataljoni, kus ta määrati pataljoni ülemaks abiliselt. Kui pääsesid võimule enamlased, tuli Kuperjanovil nendega kokkupõrkeid. Enamlased andsid määruse, et ei sõdurid ega ohvitserid ei tohi kanda õlakuid. Kuperjanov sellele käskule ei alistunud, vaid ilmus tänavale õlakutega. Enamlased tahtsid tal õlakud maha kiskuda. Kuperjanov seletas järsult: „Teie ei ole neid

JULIUS KUPERJANOV.

Vabatahtlikkude väeosa juht Eesti vabadussõjas lõuna väerinnal.

mulle annud ja teie neid ka ei võta.“ Õlakute väevoimuga mahavõtmine ei õnnestunud. Viimaks võttis K. õlakud kuuelt ja sinelilt, kandis neid aga särki peal kuuelt all. Enamlased võimud andsid ta nüüd kohtu alla, milleks oli sõduritest ja punakaartlastest koosnev revolutsiooniline tribunaal. Võidi ennustada rasket karistust, sest K. toetudes oma õigusele, oli järelandmatu. Tribunaalile puutus silma Georgi sõduriristi Kuperjanovi rinnal. Georgi aumärk annetati vene sõjaväes vahvuse eest, ta oli sedasama, mis meil vabaduserist, ohvitseridele annetati Georgi ordumärk, sõduritele aga rist. Tribunaali hakkas huvitama küsimus, miks kannab Kuperjanov kui ohvitser sõduriristi, kuna ta väerinnal on olnud mitte sõdurina, vaid ohvitserina. Selgus, et endise rügemendis olid sõdurid pärast revolutsiooni oma ülemale nõudnud välja risti erilise austamise märgina. Teda austati tema vahvuse ja hulljulguse pärast, ning oma lihtsuse, lahkuse ja inimlikkusega oli ta võtnud sõdurite südamed. Ta oli sõdurite lemmik, kelle eest olid valmis minema läbi tulest ja veest. Seda sõduriteil määratud Georgi risti pidas Kuperjanov eriti kalliks. Kui kohus hakkas nõudma, võtku ta rist rinnast, vastas K., et ta seda ei tee ja lisas juure: „Kui teie seda minult julgete võtta, siis kirjutan ma oma endise rügemendi sõduritele ning nemad tulevad ja panevad ta mulle uuesti rinda.“ Tribunaal lõi kõhkleva: Kohtualuse karistamine võib

tõesti tuua sekeldusi. Kuperjanov pääsis ainult märkusega ja Georgi sõduririst jäi tema rinda alles.

2.

Saksa okupatsiooni ajal elas Kuperjanov vaheldamisi isa talus ja Tartus. Ta hakkas korraldama põranda all kaitseliitu, pidades ühendust eesti poliitikategelastega ja kaugemate sõjaseletsistidega. Sihiks oli Eesti vabastamine võõra võimu alt. Et niisuguse teotsemise avalikkus tulemisel ootas süüdlasi surmanuhtlusi, see teda ei kohutanud. Tal tuli tihti liikuda mööda maad võõra isikutunnistusega ja niisuguses riietuses, mis tegi ta tundmatuks. Onneks ei läinud saksa võimudel korda teda tabada.

Kui saksa vägede lahkumisel Eesti Ajutine Valitsus võttis võimu oma kätte, määrati J. Kuperjanov Tartumaa kaitseliidu ülemaks. Esimestel päevadel tuli tal teostada tühjade kätega: ei olnud relvu, ei olnud mehi. J. Kuperjanovi ümber hakkasid koonduma 14—20 aastased noored, kel polnud midagi peale vaimustuse ja hulljulguse. Viimaks saadi relvu ja võidi saata väike väeosa vaenlase vastu, kes oli tunginud sügavasse maa sisse. Tartu oli hädaohus. Tartu langes. Vaenlase ülevõim oli suur ja väeosa, mis pidi linna kaitsema, lagunes, sest suurel osal sõdureist puudus usk, et väike Eesti suudab panna vastu suurele Venele. Kuid osa mehi jäi truuks oma kohusele, kaitsva isamaad. Neil tuli taganeda. Kuperjanov taganes oma kaitseliitlastega ööl vastu 21. detsembrist ja peatus Käreveres, Laevas ning hiljem Puurmanni metsades Kursi kihelkonnas. Siin lõi ta oma kuulsa „surmapataljoni“. Tema ümber koonduvad mehi, kes ei kartnud surma — kooliõpilasi, üliõpilasi, sõdureid ja ohvitseri. Kujunes tugev lõõgirühm, kes hakkas teotsema edasitungivate enamlaste selja taga.

Väikeste salkadena tungisid nad vaenlasele ootamata kallale ja pidasid teda alalise hirmus. Äkilised ilmumised vaenlase seljataha, kaelamurdvalt kardetavad luurekäigud, mille juures kõigest mõnehelised salgad löid põgenema vaenlase suuri rühmi, igasugused vägiteod sügavas vaenlase võimu all olevas piirkonnas löid surmapataljonile niisuguse kuulsuse, et ükski Kuperjanovi nimi tegi juba imet. Tema vaprust ja hulljulgusest jutustatakse legendes. Ta on mõnikord ükski sõitnud külla, kus asunud vaenlase väeosa. Teda nähes on vaenlased kahuhirmus põgenenud. Korra tulnud kätte lõuna-aeg, Kuperjanovi meestel ei olnud aga midagi süüa. „Oodake, poisid, õelnud Ku-

perjanov, toon teile kohe süüa.“ Ta kihutand ratsahobuse seljas sinna, kus teadnud olevat vaenlaste voori. Vaenlaste rühm asunud parajasti lõunasöögile. Nähes ratsanikku, ei jäänud neil kahtlust, et see on Kuperjanov. Mehed põgenenud püssi pauguta, jättes kõik maha. Kuperjanov rakanud vaenlaste hobused supikatlate ette ja toonud nad oma-meestele.

Vahepeal olid 2. jalaväe rügemendi osad, kes Tartust taganesid, end korraldanud Aidu külla all Jõgeva ja Põltsamaa vahel. Nad pidasid kümnekord tugevama vaenlase kinni ja löid ta taganema. Ka teistes kohtades olid meie väed asunud pealetungile. Kuperjanovi surmapataljon ühes soomusrongidega vabastas nüüd 14. jaanuaril Tartu äkilise pealetungiga. Algas sõjakäik Valga peale, mis oli vaenlase kindlamaks toetuspunktiks. Eesti väeosaad tungisid edasi kiiresti ja võidukalt. Enne kui jõuti Valgani, tuli teha läbi rida veriseid lahinguid. Igapäev oli tarvis tungida edasi, sest midu oleks võinud meie seisukord muutuda raskeks. Enne ei olnud võimalik tõmmata hinge, kui vallutatud Valga. Neis lahingus ilmus Kuperjanovi vääramatu sõjamehe and, tema vaimustus ja vaprus, mis andis teistele eeskuju raskemalgi hetkel. Teati, et Kuperjanov ikka toob võidu. Igas lahingus, igas ettevõttes oli ta ikka eesotsas. Tema mehed jumaldasid teda ja iga ta käsk täideti täpselt, olgu need kui tahes kardetavad. Viimaks jõuti Valga alla. 31. jaanuaril algas kuulus Paju lahing, mis oli verisemaid ja oma tagajärjelt tähtsamaid vabadussõjas. Vaenlased koondasid sinna oma kangemad väeosaad, kardetavad Läti kütipolgud. Ka meil tõmbusid sinna hoogsamad väeosaad — Kuperjanovi surmapataljon ja Soome vabatahtlikud. Lahing pidi otsustama Valga saatus. See sõlmpunkt oli mõlemale poolele äärmiselt tähtis. Samuti nagu meie väed otsustasid võtta Valga iga hinna eest, nii katsus ka vaenlane teda kaitsma viimse võimaluseni.

Kuperjanov ei piirunud üldiste juhatus- ja andmisega, vaid viis oma väeosa isiklikult lahingusse. Siin tabas teda vaenlase kuul. Haavatu toodi Tartusse, kus ta 2. veebruaril oma silmad sulges. Ta suri teadmisega, et Paju lahing võidetud ja Valga vallutatud.

Tartu mälestab Julius Kuperjanovi kui oma vabastajat ja püstitas 1925. a. tema kalmule mälestusmärgi. Tema „surmapataljon“ nimetati oma kangelasliku juhi auks „Kuperjanovi partisaanide rügemendiks.“

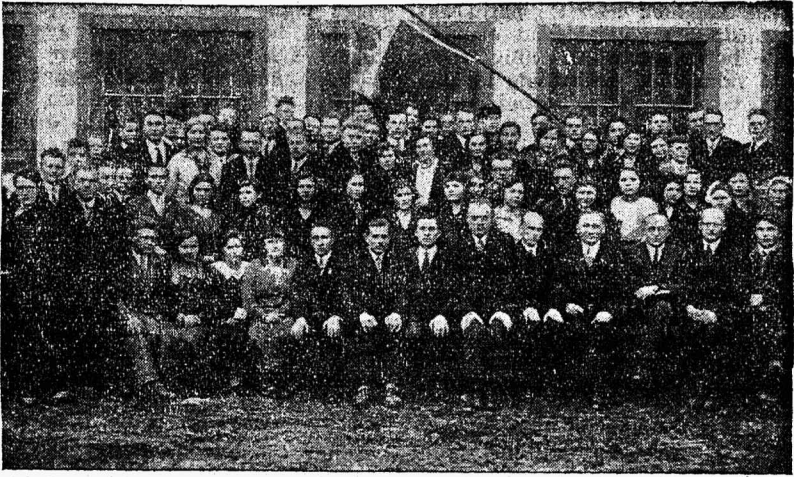
M. Raad.

Riikliku iseseisvuse kingitused maanoortele.

Käesoleval aastal 24. veebruaril pühitseb Eesti rahvas oma riikliku iseseisvuse 15. aastapäeva. See päev on suur pidupäev ja vabaduse püha. Selle pühitsemisest võtavad osa kõik maanoored. Sel päeval ehivad noored oma kodusid riigilippudega. Sel päeval laulavad nad vaimustavaid laule isamaale ja vabadusele ning tuletavad meelde

tänuandega kõiki neid inimesi, kes oma elutööga lähemas või kaugemas minevikus on kaasa aidanud iseseisvuse saavutamisele ning iseseisva riigi ülesehitamisele.

Sel päeval tuletavad noored vaikselt leinas meelde neid isamaad ja rahvast armastavaid ennastsalgavaid vendi, kes langesid võitluses rahva vabaduse eest.

Saaremaa maanoorte kongress Kõljalus 11. dets. 1932.

Sel päeval sammuvad noored surnuadadele ja kummarduvad aukartuses langenud kangelaste haudade ees. Nende mälestus on noortele püha ja igavene.

Riikliku iseseisvuse aastapäeval on aga noorte üheks ülesandeks peatuma jääda ka selle juures, millised on olnud riikliku iseseisvuse saavutised, — mida on võimaldanud ja kinkinud riiklik iseseisvus noortele, eriti maanoortele. Oma elule ettevalmistuse olete saanud Vabas Eestis. Sel asjaolul riikliku iseseisvuse hüved ja kingitused on teile kõigile arusaadavad ja teie poolt leidnud tunnustamist ning need hüved ja kingitused on olnud aluseks teie ilmavaate kujunemisel ja elutee otsimisel ning leidmisel. Sellele vaatamata on vaja nende kingituste juures vahetevahel peatuda, et veel enam teadlik olla nende tähenduses, eriti aga käesoleval raskel majanduslikul ajal, et leida neist kindlustust, usku ja lootust.

Riiklik iseseisvus on kinkinud noortele kultuurrahvaste poolt üldtunnustatud kodanikkude põhiõigused ja iseseisva rahvusliku elu edendamist soodustavad vabadused, nagu sisetunde vabadus, hariduse edendamise võimalus emakeeles, seltside asutamise ja koostöö pidamise vabadus, elukutsete valimise ja töötegemise vabadus. Need põhiõigused ja vabadused on tõstnud

noori iseseisva ja oma riiki juhtiva rahva poegadeks ja tütardeks, kes võivad vaadata lootusrikkalt tulevikku, jätkata vanema põlve poolt rajatud oma riigi ülesehitamise ja kindlustamise tööd rahvariiklikkude paleuste alusel ning ehitada oma kodusid, kus valitseks õigus, õiglus ja majanduslik heaolu.

Riiklik iseseisvus on kinkinud noortele võimalused hariduse saamiseks emakeeles. Võõra riigi võimu ajal oli meie kallis emakeel, — keel, mida on kõnelenud meie esivanemad, milles nad löid rikkaliku rahvaluule ja väljendasid omad hädad ja mured, ootused ja lootused, — põlatud selle riigi valitsuse poolt. Hariduse saamine emakeeles oli takistatud või koguni keelatud; võõras keeles õppimine tekitas noortele suuri raskusi, takistas teadmiste omandamist ning rõhus noorte arenevast vaimu. Veel enam, võõra riigi võimukandjad tahtsid Eesti rahvast ümber rahvustada, seega kaotada Eesti rahvast kui omapärast rahvast rahvaste peres. Nüüd iseseisvas riigis toimub aga õpetamine koolides meie kallis emakeeles ning emakeel on valitsemas ka ametiasutustes ja kohtutes. Nüüd noored võivad kasvada rahvuslikus vaimus, vabalt lugeda mitmekesisest kirjandusest emakeeles, osa võtta rahvuslikest ettevõtetest ning kaasa töötada rahvuskultuuri edendamisele. Ka on riiklik

Iseseisvus kinkinud noortele palju uusi õppeasutusi, mis võimaldavad omandada üld- ja kutseharidust ning seega end ette valmistada riiklikkude ja ühiskondlikkude ülesannete täitmisele ja majandusliku elu edendamisele. Riikliku iseseisvuse ajal on meil ilmunud eestikeelseid raamatuid üle 12.000, nende hulgas sadasid noortele kohase sügala, mida noored võivad vabalt lugeda.

Riiklik iseseisvus on kinkinud noortele seltside asutamise ja tegevuse edendamise ning koosolekute pidamise vabaduse, millise vabaduse alusel on asutatud noorte seltsi ja ühinguid ning mitmekesiste ülesannetega hariduslikke seltsi, kus võivad ka noored töötada. Nii on kuni 1. jaanuarini 1931. a. asutatud seltsi vaimlise kultuuri alal 1385, põllumajanduslikke ühinguid, ühinguid tervishoiu, spordi, ka karskuse alal 371, usulisi ja rahvuslikke ühinguid 572. Neist seltsidest ja ühingutest võivad noored osa võtta liikmetena ning neis töötada oma haridusliku ja kasvatusliku tasapinna tõstmise alal.

Ka on nende ühingute ja seltside poolt asutatud üle 700 raamatukogu, kust noored võivad saada lugemiseks emakeelset kirjandust, ning mitukümmend rahvamaja või seltsimaja, kuhu võivad noored vabal ajal kokku tulla haridustöö tegemiseks või mõistlikuks meelelahutuseks. Need raamatukogud on maanoortele kodukülade või koduvaldade rahvaülikoolideks, rahvamajad aga — armsateks ühiskodudeks. Tööga seltsides ja nende ettevõtetes täidate teie, noored, Eesti Maapäeva Vanemate Nõukogu 1918. a. 24. veebruari manifestis avaldatud soovi: „Kõik kodumaa pojad ja tütreid, ühinegem kui üks mees kodumaa ehitamise pühas töös!“

Riikliku iseseisvuse ajal teostatud maareformi tulemusena on asutatud 70.000 uut põllu- ja väikemajapidamist. Noored, see on suur kingitus teile ja teie vanematele. Enne riiklikku iseseisvust olid paljud teie vanematest kohustatud töötama mõisnikkude põldudel ning sama saatus oleks ootanud ka paljuid teist täisealiseks saamiseks. Nüüd on aga teie vanemad oma kalli kodu-

maa pinna omanikud. Nüüd on nad saanud luua omale omad armsad kodud. Neis oma kodudes on võimalik töötada huvi ja armastusega oma elutaseme tõstmiseks. Ja teie, noored, olete nende tuhandete vabade oma kodude pärijad, seal teie vanemate elutöö jätkajad. See on teile suureks kingituseks ja õnnistuseks.

Riikliku iseseisvuse ajal on saavutatud suuri tulemusi ka põllumajapidamiste korraldamise ja üldse põllumajanduse edendamise alal. Põllumajanduse toodangu väärtus tõusis 154 miljonilt kroonilt 1922/23. aastal 223 miljonile kroonile 1929/30. aastal. Viljade kasvupind ja saak on suurenenud. Loomade arv on tunduvalt kasvanud. Nii oli hobuseid 1920. a. — 168.000, 1931. a. aga — 207.000; lehma 1920. a. — 250.000, 1931. a. — 428.000; sigu 1920. a. — 267.000, 1931. a. — 323.000. Arenenud on ka teised majapidamisharud, nagu kodulinnukasvatuse, aianduse, mesinduse. Põllumajandusesaaduste väljavedu tõusis 23 miljonilt kroonilt 1922. a. 58 miljonile kroonile 1928. a. Viimastel aastatel on küll see väljavedu kui ka üldse põllumajandusetoodangu väärtus rahas langenud, kuid see ei ole toimunud meist olenevatel põhjustel, vaid ülemaailmse majandusliku kriisi tagajärjel. Loodame aga, et see kriis pea lõpeb ning teie vanematel ja teil avanevad uued võimalused oma majapidamiste edendamiseks seni rajatud kindlatel alustel.

Need üksikud näitedki tõendavad, et omariiklus on rajanud noorte elu uutele alustele. Noored! Oma riik on õnn ja õnnistus. Vaba kodumaa on kallid varandus.

Hinnates kõrgelt seda õnne ja varandust, on teie ülesandeks huvi ja armastusega ning ennastalgavalt töötada riikliku iseseisvuse kindlustamise ja kalli kodumaa kaunistamise alal. Esi- vanemate higi ning Vabadusesõja kangelaste veri, mis selle kodumaa eest valatud, nõuab seda. Vanema põlve elutöö kohustab teid selleks. Ehitagem riiki, kus valitseb kord ja õigus. Korraldagem kodusid, kus asub õiglus ja armastus. Kasvagem väärilisteks liikmeteks kultuurrahvaste peres.

A. Kurvits.

Noorusega riimib voorus. Vastandiks on neile toorus.

Kodumaa eest.

Õppursõduri lahinguvend.

Kiireit veerevad aastad üksteise järele ajamerre. Aastate jooksul koguneb mälestusi — häid, halbu. Mõned neist kustuvad kohe, kuid üksikud seisavad meeles kuni hauani, kui heledad tähed pimedatel sügisõödel. Need on kui kilomeetripistid eluteel.

Oli novembrikuu, aastal 1918, kui hakkasid liikuma jutud, et Saksa okkupatsiooniväed hakkavat lahkuma Eestist. Nüüd hakati tasa-hilju korraldama oma-kaitset, et siis alustada sõda enamlastega, kes tahtsid meid orjastada. Kuid Eesti isade, poegade sihtus ei lasknud seda sündida. Nende kõikide siht oli Vaba Eesti, maksku mis maksab. Üks mälestus vabadusheitluste päevilt, mis on meelde jäänud nii selgelt.

Märtsikuu õhtu 1919. aastal. Väljas hämardus. Toas oli mugav ja soe. Istusin ahju lähedal soojas. Praginal põlesid ahjus kuivad puud ja heitsid nõrka valgust hämarduvaile seintele ja akna all olevale raamatutega koormatud lauale. Vaatlesin üksisilmi unistades tulle, kuhu kadusid kõik äsja ärrganud mõtted. Armsalt ja hellalt kaisutasid leegid tulises suudluses üksteist. Seal sirutas end suur leek ja haaras oma kirglike kaissu suitsevad tukid. Kadusid leegi ja leegikesed, kuni ka nemadki kustusid ning järele jäi ainult punetav hunnik tuliseid süsi.

Segamata vaikus valitses minu ümber, peale seinal tiksuva kella.

Korraga kuulsin tasaseid samme seljataga. Tahtmatult tõusin toolilt ja vaatasin oma ümber. Kõik oli jälle tasa, nagu ennegi. Istusin uuesti ahju ette toolile ja heitsin pigu ahjus hõõguvatele sütele. Sõed kattusid tuhaga, mida vahete-vahel kõvem õhuvool ülesse keerutas.

Kõik see vaikus mõjus väsitavalt, nii et juba vähe aja pärast olin uinunud toolil. Kuuldus ukse näginat. Veel enne, kui sain tagasi vaadata, pani keegi käe mu õlale. Sellest puudutusest ehmununa hüppasin toolilt püsti. Mu ees seisis koolivend Alfred.

„Tere!“ „Tere, tere! Noh, mis uudist? Istu!“

Alfred istus mu kõrvale toolile ja algas: „Tead, tulin selle asja pärast, mille üle juba koolis rääkisime. Mäletad! Oled muidugi nõus... Kas vanematelt oled juba nõusoleku saanud? Minul pole veel kodust vastust tulnud.“

Toas valitses vaikus. Väljas puhus tuul. Süda peksis meil mõlemil ärevusest kuuldavalt.

„Kui oled nõus, siis tule täna kell seitse kooli. Mina lähen veel Juhani poole. Noh, nägemiseni!“

„Nägemiseni!“ Tõusin toolilt ja hakkasin tuba mööda käima.

Kella seitsmeks kogunes kooli umbes paarkümmend koolipoissi vabatahtlikku. Ka mina jõudsin vanematele, kes käisid täna linnas, selgeks teha, mis tarvis. Mõne päeva pärast käisime komisjonis. Paari nädalase õppuse järele saadeti meid juba liinile. Möödus nädalaid, olime teinud juba nii mitugi kaunis kibedat lahingut kaasa. Kaotusi koolipoistest — kaks haavatut.

Oli umbne pühapäeva varahommik, kui meie luure tõi teate, et vaenlane kavatses kallaletungi alata. Teate saamisel haaras mehi rahutus, sest oli midagi hirmsat tulemas. Vist mõjus siia kaasa ka sumbunud pühapäeva hommik. Ka Alfred, kes oli külmaverelisemaid mehi, lõi kahtlema, närveerima. Mehed käsutati kohtadele. Alfred ütles mulle: „Tead, Bori, kui puhkusele lähed, tervita... minu koduseid. Ütleja hääles tundus hirmu.“

„Mina lähen ju lahingusse — mitte koju,“ kähvasin talle.

„Kui lähed... siis...“

Need sõnad on mul veel praegu nii hästi meeles, nagu oleks ta neid sõnu eila ütlenud. Külmavärin käis üle keha. Kartsin Alfredi sõnade pärast. Kui juhtub, et homme pole teda enam...

„Möödus minuteid närvesöövaid, kui algas lahing — ägedaim, mida varem polnud kaasa teinud. Umbes viietunnilise võitluse järele löime vaenlase tagasi.“

Kuid keda ei olnud elavate kirjas, oli Alfred. Ta lamas kaevikus, külmana, elutuna — püss kramplikult käes.

Oli juunikuu esimesi päevi, kui sain paariks päevaks puhkusele. Küllastasin ka Alfredi isa. Viisin kodustele ta viimased soovid. Isa meel muutus härdaks, ta nagu tahtis lohutust leida nendele muremõtetele, mis olid aeg-ajalt pesitsenud ta pähe.

„Miks oli saatus Alfredi vastu nii karm, et pidi jätma noore elu kodumaa eest. Kodumaa eest...“ Suur pisar veeres ta põske mööda alla. M. E.

Noor kangeline.

Tallinna jõuab iga päev palju ronge ja samapalju sõidab sealt välja. Hommikused rongid toovad linna hulga koolilapsi, pärastlõunased viivad nad tagasi.

Ühel õhtupoolikul istus vaikselt vaguni pingil väike poiss, raamatupaun kõrval. Ta oli vajunud mõttesse. Kas olid ta südames kodu või kooli mured, ei tea.

Pingid olid sõitjaid täis. Puhuti juttu, vaikselt, mõned valjumalt.

Korraga lendas üle poisi näo nagu kohkumise vari; muutus erksaks ning jäi kuulatama.

Tema seljataga ajasid valjult juttu kaks härrasmeest.

Esimene lause, mis poisi tähelepanu enesele tõmbas, võis olla ekslikult kuulnud... Aga ei!... Seal langes teine lause ja see sisaldas selget halvakspanu Eesti Vabariigist...

Kui välk oli poiss püsti, lähenes rääkijale... ja peatus raskes seesmises võitluses... Ta hea kasvatus ei lubanud tal teha märkust vanemaile! Kuid kannatada seda, mida seal räägiti, ei tohtinud. Ta ei olnud veel otsusele jõudnud, mida teha, kui härrasmeeste suust kuuldus uus halvakspanu isa-maale.

Imelik tunne haaras noormehe: Otsekui mingi vägi tõstaks teda ja ta lendaks kuristikku. — nii nõõrisid kinni ennast südame sooned. Ta oli nüüd võõra ees ja lausus: „Isand, see maa, millest teie nii halvakspanevalt räägite, on minu isamaa... Te teete mulle väga valu!“

— „Mis? Vaat' see on selle maa noorsugu. Vaat' see on siin vanemate-austamine!“ Ja võõras näitas näpuga poisile.

Tuliselt vastas poiss:

„Isand, ma austan teie iga. Teil aga on vististi teine kodumaa, see siin on aga minu oma ja ma ei luba, et teda laimataks!“

Võõras tõstis keppi...

Poiss võttis mütsi peast ja lausus kui palavikus:

„Te võite mind lüüa, kuid maad, mille ostnud mu esivanemad oma higi ja verega ja mu isa ning vend — eluga, ei tohi teotada, nii kaua kui elab ükski lastest!“...

„Poisil on õigus!“ kõlas korraga ümberolijate suust, kes nagu unest ärgates olid märganud jutu õiget mõistet ning lähenenud. Väga ähvardavaks muutus juuresolijate ilme. Laimaja kohkus, kui kohkuvad alati arad hoop-lejad. Nagu pääsu otsides sõnas ta: „Andke mind siis politsei kätte“...

Ei juhtunud midagi inetumat. Jaama jõudmisel läks küsimus oma loomulikku teed.

Kui nüüd vagunis ringi vaadati, leiti poiss nurgas pingil nutvat. Nii tugevasti oli juhtumus ta noori erke vapustanud... Üks vabadussõjalane läks temast mööda ja andis talle au, samuti keegi sõdur.

Mööda läks tundmatu auväärne nais-terahvas, pühkis silmi ning ütles:

„Vii tervitus oma emale, noor kangeline!“

F. V. Mikkelsaar †.

Maanoored ja seltskondlik tegevus.

Hädaajad öeldakse olevat parimaks kooliks: nad toovad sageli uusi võimalusi esile, sunnivad küsimusi kaaluma põhjalikult, kõrvaldavad pinnapealsuse. Ja vist ka praegustel kitsikuse oludel ei puudu sellesisulised jaatavad jooned. Maaelu on jälle saamas aukohale, seda hinnatakse. Kuigi maal ei liigu raha enam külluses, siis süüa on seal ikkagi. Ja nii ongi tulnud esile nähe, kus inimesed linnaühiskonnast hakkavad minema külaühiskonda, selle asemel, et õhinaga tikkuda linna. Selle nähte elavnemist on märgitud kõrgekultuurilisis maades (Schveitsis) ja selle nähte märke leidub ka meil. Erilise tähtsusega külaelu seisukohalt on aga just see, et maanoored jäävad enamikus maale, et külasse jäävad ka andekad ja haritud noored, keda varemalt täielikult neelas linna kiirelthapendav organism, ja et need noored ka ideoloogiliselt on muutumas tõelisteks maanoorteks selle asemel, et poolhaiglase linnaelu ihaga ringi norutada. Noored maal on muutumas teadlikeks maaelu- ja põllumehekutse väärtust tundjaks maanoorteks. Muidugi ei ole siin negatiivne tegur kitsikus kõike seda esile toonud, kitsikus on vaid küsimuse asetanud paratamatul kujul, kaasa on siin mõjunud kõik head jõud meie riiklikus ja ühiskondlikus elus. Kuid põllumehe ideoloogia ei ole kõigis maanoortes kaugeltki veel küps, siin on veel ulatuslikke ülesandeid niihästi noortele endile kui ka nende vaimsetele juhtidele. Mitteteadlikud maanoored, passiivsed ja ükskõiksed, samuti rahutud ja virisejadki tulevad seltskondliku tegevuse kaudu ümber kasvatada, kaasa tõmmata ja edasi viia. Seltskondlik töö on üheks kasvatajaks teguriks külaühiskonnas ja kindlasti on tal ka suur tähendus just maanoorte elus, kui ka külaelu sisukamaks muutmisel üldse. Kuigi seltskondlik tegevus ei suuda anda kõik, ei suuda täita kõiki tühikuid noorte otsivasa mõttekäigus, siis suudab ta pakkuda ometi väga palju. Ja seda tõhusat tegurit ei tohi kusagil jätta kasutamata.

Seltskondlik elu maal oleneb väga suurel määral juhtivatest jõududest.

Kudina Perenaiste Seltsi noortering oma valmistatud mööbliaga ühise kodu jaoks.

On need tegelased „omal kohal“, siis on teatava ümbruskonna külaelus ka hoogu ja sisukust ja rahuldudav sellega ka nõudlikumad, enamarenenud huvide ja püüetega külaelanikud ja niisuguseid teadlikke, kasvatatud ja põllumeheliku eluvaatega hingestatud haritud juhte peame külaele andma, kui tahame, et seal tekiks ja püsiks elujaatav ja kõigele arengule soodus vaim. Eriti suure tähtsusega on niisuguste seltskondliku elu ja töö juhtide küsimus just maanoorte seltskondliku tegevuse seisukohalt, teiste sõnadega — see on küla tuleviku küsimus. Ja vägagi suur oht võib peituda selles, kui maanoorte juhtivateks tegelasteks külas saavad isikud, kes ise maaelu voorustesse ei usu ehk, mis veel halvem, kes koguni maaelule võõraid vateid püüavad levitada. Küla ja tema tulevik aga on sedavõrd tähtsad, et siin sellesarnaseid katsetamisi ei tohi lubada.

Suure tähtsusega juhtide küsimuse kõrval on aga ikkagi maanoorte endi aktiveet. Kogenud ja energilisegi juhi püüded võivad luhtuda, kui noored endid liigselt tagasihoiavad, kodusesse ellu sulgevad. Sellepärast — enam seltskondlikku aktiivsust maanoortes endis, ise-tegevust ja ka algatavat, juhtivat ise-tegevust. Ongi küsimus, kuidas „üüa sekka“ seltskondlikus töös, kas tõmmata kaasa koos vanematega, või eraldi vaid noorte organisatsioones. Teravat

Joont siin tõmmata ei ole. muidugi võimalik, kindlasti võivad ja on aina soovitatav noortel kaasa töötada mitmesugustes organisatsioonides, kui jõud jaksab, kuid on ka täiesti selge, et on olemas väga palju momente, mis teevad soovitavaks puht noorte organisatsiooni, olgu see siis mis nimeline tahes (maanoorte ring, ÜENÜ osakond, maatulundusklubi). Maanoortel on oma eriülesanded ja tarvidused: vaja need ainult selgelt seada. Üldsuunitluste ja piirete märkimine on

muidugi vaimse keskkoha ülesanne, samuti ühtlustav tegevus.

Seda on osaltki juba tehtud, kuid teha on veel palju. Noortel endil tuleb aga ka aktiivselt algatajatena esineda ja kõiki kaasa tõmmata. Küla on meie kodu, külaelu — meie elu, küla seltskondliku elu ilme — meie endi elu ilme, ühtlasi külakultuuri astmenäitaja ja peegel. Seda ei tule unustada!
Agr. J. Nõu.

Maa armastus.

*Mu isal vara hõbetunud juuksed,
Ta selja kõverdanud töö ja vaeva hind.
Kui rajas talu, ehitas ja kündis,
Kui alet põletas ja põllult kive kandis —
Tal tuleviku võlul süttis hing.*

*Veel oli veli noor ja sõsar väike,
Kuid koplis leinakask mul tasa kõneles,
Kuis päiksetõusul jooksis karja järel'
Sirk, — linalakka piiga, unemesi põsel.
Ning poisikesest tööle virgus mees!*

*Põld kannab vilja, tänuteri, kulda...
Tuul punub linnulaulest aastakaja viit
Ja suudleb murekännist — taadi nägu.
Taat teri külvab, äestab mulla sõmersegu.
Maa-armastus — neil katkemata
Maa-armastus — neil katkemata niit.*

Frida Ulm.

Mu kodu on mu kindlus!

Tähiseid, mida mööda kohtame kord rõõmsamat tulevikku.

Mäletame kooliajast, mil õpetaja rääkis ajaloo tunnil Kreeka muinaskangelasest — Heraklesest. Herakles eluteele astudes kohtas teelahkmel kaht neitsit. Mõlemad neist meelitasid Heraklest oma poole. Üks neitsitest lubas Heraklesele lõbu- ja naudinguri-

kast elu; kuna teine jälle palju vaeva ja viletsuste rohkust, mis eest aga lubas ka surematut kuulsust. — Herakles valis viimase.

Miks valis see muinaskreeklane selle tee?

Miks valime ka meie, tänapäeva kõr-

gekultuuriga inimesed, oma tegutsemiskohaks ainult need kaks äärmist teed, teed — milliseid pakuti Heraklesele?

— Episood kreeka-muinasajaloost on kujukaks peegliks kogu tänapäeva inimkonnale. Näeme, et inimkond on jagunenud kaheks: ühed, kes ihkavad ainult lõbu, otsimisaineks ikka ja alati naudingud — suuremalt jaolt meie linalased; kuna teised — tunnevad rahuldust loovtööst, toidavad, katavad inimkonda — meie maalased, põllunaised-mehed.

Ka meie — eestlaste — ajalugu räägib sellest selgeimat keelt: raskustes võitsime omale vabaduse; tööga, vahvusega pärisime omale kuulsuse maailma rahvaste peres; ning tõkete kõrvaldamisel raiusime kuldtähtedega oma vereohvrid isamaa eest meie mustadele ajaloo-raamatu marmorlehekülgedele, mille lõplauseks on: „— — — Eesti

tütred-pojad murdsid orjusahelad ja rajasid enestele ise Vaba-Eesti piirjooned. — — —“

Kuid töö on lõpetamata, sest emad-isad väsisid raskes töös. Siin ootab — noored — meie tegevuspõld! Vaba-Eesti paljad piirjooned vajavad õilist sisu, väärikat tuuma. Meie emad julgustasid malevlasi oma õrnnaiseliku hellusega; olid neile sõjajumalannadeks, mille eest maksis meestel surra; kasvatasid isamaale tütreid sooviga, et nad astuksid emade jälil — ning tütreid peavad sama hardumusega seadma tähiseid: tahan saada tubliks eesti emaks! Isad ehtasid riigi piirjooned — pojad peavad kaitsma neid, ehitama sisu, looma seesmist heaolekut! Pojad tehes rasket välistööd, tütreid kodust õuetööd, ilustades, kaunistades, tehes mugavaks — võime kord ütelda, — Eesti on võitmatu — sest, „mu kodu — on mu kindlus!“; nagu lausub inglane. Edgar Piir.

Maanoore puutöö pink.

Ei ole mõeldav majapidamine ega maanoore töö, ilma et ei tuleks tege- mist teha puu- ehk tislertööga. Pikka- del talveõhtutel leidub aega, mil kodus ise võib oma majapidamise inventaari kohendada ja uuendada ning mõndagi maanoore töös tarvisminevat tarbeas- ja valmistada. Raskusi aga teeb selle- kohaste tööriistade puudus.

Osa lihtsamaid puutööriistu on hari- likult igas majapidamises, nagu kir- ved, saed, peitlid, puurid ning ka mõni hõövel. Neid võib tarbekorral täien- dada, ükshaaval juurde ostes, kuid kõi- kide nende riistadega ei saa korrali- kult töötada, kui puudub hõövli- ehk puutööpink. Hea, harilik kruvidega pink on kallis ja praegu üsna raske muretseda. Igaüks võib omale ise valmistada, kellel puutöös vä- hegi vilumust, lihtsa, odava, kuid täiesti hea ja praktilise tislari pingi, mis ei ole palju halvem harilikust tislari pin- gist.

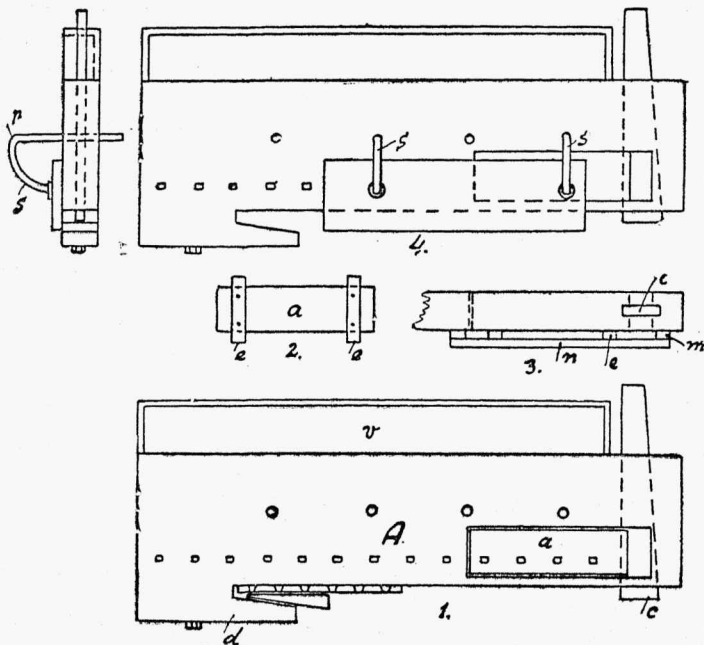
Selleks võetagu kase- (või muu) plank, paksus 8—10 sm, laius 30—35 sm ja pikkus 2 või üle 2 mtr. Tehtagu pealt ja servadelt õigeks ja siledaks (muidugi hõöveldades). Plangu A (joon 1) ühest otsast serva ligidalt tu- leb välja lõigata tükk 15—18 sm lai ja 50—55 sm pikk, nii et omapoolse serva laius jääb 7—7,5 sm.

Väljalõigatud kohal sisemised küljed muidugi teha õigeks ja siledaks, ja ka vinklisse.

Sisselõigatud auku passida kõvemast kuivast puust (kask) sama paks pakk, kui oli plank, kuid välja raiutud august lühem, 12—15 sm. (V. joon 1-a). Pakk peab vabalt liikuma augus, kuid ei või ka logiseda. Plangust tuleb serviti läbi raiuda kitsas õhuke auk, kuhu mahub kuivast kõvast puust valmistat- tud kiil (V. joon. 1. c). Liikuvasse paku a, kui ka pingi plangu A sisse teha siis hariliku tislari pingi pulga au- gud, nii et need oleks otse joneses nii

plangu kui ka liikaval pakul. Aukude vahe võtta 10—11 sm. ümber. Parem kui on pulga augud tihedamalt, siis on hea igas pikkuses puud pulkade vahele panna. Paku a, alumise küljele pannakse kaks siledat, libedast ja kuivast puust ühepaksust liistu — e, mis paku külge kinnitatakse puukruvide ja

Plangu või plate peal hõõveldamisel tulevad pulgad vastavatesse aukudesse panna, ja siis kiiluga c, sellele puu haamriga otsa lüües, kinni pigistada. Tööriistade jaoks võib panna plangu tagaserva laud, millele tuleb raam või servad ümber panna, nagu seda on harilikku, või tiseripingi jalgadele. Kui

liimiga (joon 2). Samuti tuleb panna plangu alla pikuti kaks siledat liistu klotsidele, mis on umbes ühe mm. võrra paksemad kui paku küljes olevad liistud, nii et pakk vabalt alumiste liistude peal edasi-tagasi liikuda annab (joon. 3, liistud — n, klotsid — m). Tappimiseks ja pikuti saagimiseks võib plangu serva külge panna klots — d, mis kruviga külge kinnitatakse. Saetav laud või puu kinnitatakse sinna vahele kinni kiiluga.

pingil ei tarvitse vahetada kohta, siis võib ka vastavad liistud või jalad seinakülge kinnitada.

Saetava laua kinnitamiseks võib tarvitada ka raudklambrit S, mis murdeliselt pressib laua pingi plate vastu, kui lüüa haamriga klambri murdekohale — p. Laua vabastamiseks tuleb lüüa klambri alumise otsa pihta (joon. 4). Klambri jaoks tuleb teha pingi plate vastu vastavad augud. I. Pillikse.

Iga poliitika lõpusihiks peab olema tingimuste loomine, mil inimsoo hingeline areng kõige soodsamini edeneb. Talupoja poliitika.

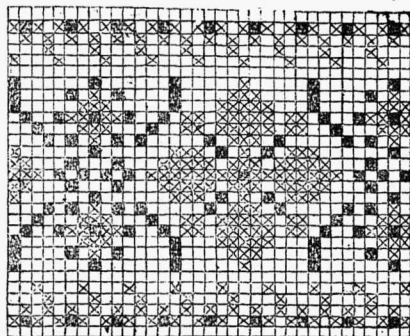
Maanoore omakoetud müts.

Ei ole tütarlastele talvel ilusamat peakatet, kui enda koetud soe villane müts. Ta on kaunis igal kanda, küll suusatamisel, küll kooliteel. Kodust villasest lõngast on teda igal lihtne asi kududa.

Kudumisel ei tohi aga lõng liiga jäme olla, sellest saaks töö inetu. Sobiv on kahekordseks korrutatud lõng.

Kududa tuleb seitsmel vardal (kaheksas prii varras ringi jooksja). Igale vardale luua 24 silma, kokku 168 silma. Nii tuleb antud kiri tervelt välja. Kui aga lõng peenem, võib silmi, kaunistusele vastavalt, juurde luua. Põhivärv oleks hele beesh.

Alul tuleb kududa $2\frac{1}{2}$ sm. ulatuses kaks silma parempidi, kaks pahempidi. See jääks mütsil kahekorra keeramise jaoks. Kui äär ühtepidi kududa, ei hoiata kokku ja jääb lokkima. Siis tuleb edasi kududa $1\frac{1}{2}$ sm. ulatuses kogu aeg ühtepidi. Siit edasi kududes võib juba hakata vöökirja sisse kuduma, milleks siin juurde lisatud kaunis kiri. Kiri hele kollakas-punane ja pruun. Mustaga tähendatud ruudud kuduge pruunid, ristikestega punased. Kirja kududes tuleb lõng võimalikult vaba hoida, sest tihti jookseb kirjalõng mitmete silmade takka, ja kui teda pingutada, jääb töö kiskuma. Kui kaunistus valmis koetud, tuleb kolme või nelja sm. ulatuses põhivärvil edasi kududa. Siis hakata tagasi kuduma, et kirjaäärt üleskeerates lagipeal vasakpool sissepoole jääks. Nii tuleb edasi kududa, kuni võib hakata lagipealset kokku võtma. Kokku võtta tu-

Mütsi kiri.

leb samuti kui kinda otsagi kokku võetakse, kuid mitte varraste otsade juures, vaid iga varda keskpäigas. Alul tuleb kaheksa või üheksa korda ringi kududes vaheldumisi iga ringi takka koondada, et lagipealne mitte liiga terav ei jääks. Kui aga ringid vähemaks jäävad, tuleb juba igal ringil silmi koondada, ja lõpuks lagipealne keskelt tugevasti kokku õmmelda. Laele valmistada suur kirju tutt töös tarvitatud lõngadest.

Kui valmis koetud, alt äär ära keerata, et kaunistus õiget pidi välja jääb. Äär võib ka vasakult poolt lõngaga kinni õmmelda, et ta lahti ei keeraks.

Valmis müts tuleb veel vasakult poolt üle triikida, siis näeb ta ilusam välja.

Frida Ulm.

Noored „Tões ja õiguses“.

Pilk A. H. Tammsaare maaelu romaani.

Aastate eest tuli A. H. Tammsaare suurromaan „Tõe ja õiguse“ I osa meie kirjan- dusturile nagu ilmutus, kuid sama raamat oma erakordse sügavuse ja probleemiderohkusega on jäänud veel tänaseini ilmutusli- kaks harulduseks. See on saanud meie rah- vuslikuks esindusraamatuks, aga sellejuures osanud teed leida ka sügavale rahva sekka, kuhu meie nüüdisaegseist teoseist küll vä- hened teed leiavad. Sügavahingelised talu- pojad on end leidnud sisse raamatuse va- htimas nagu peeglisse. Olen kuulnud lht- said vanumehi „Tõde ja õigust“ võrdlevat

piibliga... Eks see näita, et seal peitub mi- dagi, midagi rohkem, kui teistes raama- tuis. Jah, seal peitub esmajoones meile lä- bedaleulatuvat, mõistavat, seal peatub samu probleeme, sama suurt ja ülejõulist, mil- lega maadlevad loodusega seotud otsijad võinud ise igapäev, seal peitub seda ürgset tõe ja õigust, mida juurdlev inimvain- llik ja alati otsib.

Vargamäest ja selle elanikest jutustab „Tõde ja õigust“ I. Tõsi küll, aeg on selles mõnikümme aastat tagasi, — kuid ses raamatus polegi nagu peategelasiks inime-

sed, vaid karm loodus, visa maa, töö, — ühesõnaga Vargamäe. Kuni need peategelased meie maa suures raamatuse endiseina püsivad, ei muutu midagi ka seltest vaimust, mis väljendub „Tões ja õiguses“ I. Halastamatu, visa maa põhjustab, seob, paneb tõhe, ehitab ja lammutab siin kõik. Korisev soo on alaline valvur, kivimürakad alaliselt vaenlased. Inimesi kohtleksid need kui mängukanne, kellelt nad võtaksid kõik, kuid anda ei taha midagi. Vargamäe — see on ju meie vaevaste talude esindustüüp. Nõrgad inimesed ei pea seal vastu, need Vargamäe murrab, ainult mees, kes on sama tugev kui Vargamäe, suudab olla vääriliseks vastaseks, suudab võidelda, vastu pida. Mees, nagu oli Vargamäe Andres, mees, „kes ei lange kunagi põrmu, isegi oma jumala ees mitte.“

Juba esimesest päevast, mil Andres Vargamäele tuli, „algas töö, algas eluagene töö, algas töö, millest pidi jätkuma isegi tulevale põlvele.“ Töö, töö, töö, muud midagi. See on ainuke relv Vargamäe halastamatu vastu. „Tões ja õiguses“ kujuneb see suureks töö-sümfooniaks, millise oskab luua vaid suur meister. Künnid, külvid, lõikused... Kuid pealeselle nõuavad ehitamist hooned, kivid põllul varitsevad kui hallid hundikarjad, keevad veesooned muudavad põllu nii pehmeks, et see ei kannu looma peal, ümberringi koriseb ja haiseb soo, kuhu upuvad loomad, aiad on maas, puuduvad värvavad, heinamaa on täis võsa, mättaid.... Töö, töö, töö. — Ja „kunagi ei ole tehtust küll, kunagi ei saa himu täis. Üks kavatsetus sünnitab teise, üks töö kisub endale teise järele. Hakkad põldu, heinamaad ja karjamaad parandama, siis on loomulik, et suurendad ka karja, sest muidu on eelmisel tööl vähe mõtet. Aga suurem kari nõuab avaramaid karjalauete, vanad ei kõlba enam. Paremini haritud ja väetatud põllud annavad rohkem vilja, aga seda ei jõua enam kuivatada vanas väikeses rehetoas. Lõpuks aga korjub teri sedavõrd palju, et need ei mahu vanasse aita...“

Selline on elu Vargamäel. Ja selliselt kasvatab Andres oma lapsed. Ta näeb oma elu jätkumist oma lastes ja kõik ta tööd ja murdmised pole mitte kuuluvad omale, vaid ka järeltulijatele, tervikule.

Aga — mis selgub!

Andres on juba vana ja lapsed suured. Aga need lapsed, nagu vihikaksid seda Vargamäed, oma kodu. Kes kaela kandma hakkab, see läheb sealt. Ja — nad vihkavad seda tõeliselt, isegi nõnda, et töötavad oma lastele mitte kunagi näidatagi seda

Vargamäed. See on ju meie neetud Vargamäede probleem. Kas kasvasid need lapsed nõrgemad oma isast, olid nad nõrgemad kui Vargamäe? Või mis? See on suur probleem. Kui paljude talude surmavaluks on olnud see põhjus, kui paljud talud on kaotanud sellisel kombel oma noored. Mis mõistatuslik needus lasub siin?

Seda põhjust pidi Vargamäe Andres kuulma oma poja, noore Andrese käest, kellest ta loosis tulevat uue ja tugeva Vargamäe peremehe. Vargamäel puudus armastus. Ja see oli kõik.

„Tee tööd ja näe vaeva, siis tuleb armastus!“ oli olnud kogu elu vana Andrese juhtlauseks, aga nüüd vastas poeg talle:

„Sina oled seda teinud ja minu ema tegi ka... aga armastus ei tulnud, teda pole tänapäevani Vargamäel.“

Armastus ei tulnud niiviisi Vargamäele. Vargamäel oli palju tööd, rähklemist, vaeva, muret, aga armastus puudus sealt. Ei tööarmastust, ei koduarmastust; aga laste rindu asus selle asemel viha. Kuum või külm, „ei“ või „ja“ — loodus õpetab seda.

Sellised sõnad poja suust, kellele töötatud, kelle jaoks vaeva nähtud, olid vanale Andresele muidugi kuulda sama valedud, nagu igale teiselegi isale... Kuna see oli ometi tõsi, oli nii. Kui Andres selle üle järele mõtles, pidi ta tunnistama, et ta isegi öieti ei armastanud seda Vargamäed, kuid tema ei võinud seda avaldada. Ta pidi olema tugev, siin pesitus kogu ta elutöö otstarve, siht.

Tee tööd ja näe vaeva, siis tuleb armastus... Aga armastus ei tulnud. Pidi see olema siis vale? Aga paljus paigus ometi asub armastus, seda on seal külises, seda jätkub kõigile; kuidas on neil seda, kuigi neil tööd, muresid ja vaevu sugugi vähem ei ole? Millise nõia väega on see meelitatud neisse majadesse, õuedesse ja põldudele?

Ja ometi pidi Andrese elu-juhtlause olema vale. Ta oli seda: ei täitunud ootus, et töö ja vaev toovad kaasa armastuse. Ei. Armastus peab olema enne, siis sunnib see armastus ise tegema tööd ja nägema vaeva ning see töö ja vaev ei ole siis sugugi raske. Armastus peab olema enne. Andres kasvatas oma lapsed valjuse, karmuse ja käsuga, armastust aga ei õpetanud ta neile.

See ongi olnud meil suureks ja saatuslikuks veaks, see Vargamäe noorte probleem

S. Russ.

Maanoorte ringid kutsuvad tööle.

Maanoorte ringid kutsubvad äsja koolist vabanenud ja vabanemise maanoori endi riikadesse. Kui arglik oli see kutse mõni aasta tagasi! Oli kuulda vaid mõni üffit heli sellest, aga nüüd on see paifunud suures, ingevats, julgeks ja valjusiks. Ei tegele enam hiinleid noori, vaid tuhandeid meil sel ajal. Noorte ringide arv on kasvanud sadadeni ja see kasvab

iga aastaga. Varem mõi hiljem peab maanoorte ringidest välja kujunema enesefarendamise kooli väljaspool kooli. Ei mõtle maanoorte ringe eritella ja kaugele kauda koolist. Soovitsin, et need jääks just kooli juurde, sest maal on harituid jõude veel maekvalt võimalik mujalt leida kui koolide juures nende õpetajate peret. Tahaksin kohustuse panna maa õpe-

tajastonna südametele — kuid see on illesanne väljaspool ametlike kohustusi — võtta endi hoole ja juhatuse alla noored jüis, kui nad on astunud koolist ellu. Rõhutan jeda selleks, et pole muud võimalust, pole teisi juhte, kes suudaksid õppimist lõpetanud noorjugu rahendada ühiszonnale kasutoovale tööle paremini.

Ja wanad, kes ei tahaks näha oma poezga ja tütarit tubli inimesena. See soow on kõigil üks. Etin on maanoorte ringidel wanadele palwe weel suurem: wanein põhin, mõistite meid, et maanoorte ringides ei meedetata koos-olles asjata eega. Seal arutatakse ja räägitakse, kuidas kasvatada karja, karjale joota, kuidas kasvatada teebuiwija, kartulit ja arendada ennast tugewaks ühiszonnana liimeks. Rewadel, kui mustendab lume alt maa, ajuwad need jarafilmalised noored wõidu oma maalapiteestel tööle. Wõimaldage heatahtlikult neile jeda. Olen näinud wanu liigutatud meelil vaatama tööde-näitustel oma laste töid.

Tahan näha, kui aasta on weerenud kadumise rüppe, rohkem töömehi sellel töö-põlul. Tahan näha rohkem külvimehi ja kuulda juurt kutsjet, mis wiib headuse alikaitse ning töö ja usumise kaudu walmitaile wiljaturmebele.

Kui jageli oleme kuulnud kaebaid kõige üle, mis maal: see olla nii kehin, nii waene, wähe rahulduft pakkuv. Siis siirdu-takse ära linnadesse, õnne otjina taugelt. Wanemad jageli on õnnelikud, kui pojad ja tütreid pääfewad ära kohust, kus mure tõuseb hommikul päitejega ja õhtul wajuub loode taare taha ning mustemalgi ööl jageli hiitib ta majja painajana. Ent, mis saab neist pärast, see nende kohuta-

walt kurblik elu jääb tihhi wanemaile iga-westi finnipitfeeritud raamatuks.

Eks iga isa ja ema soow ole kaswatada oma lapsi tublikeks inimesteks ja selleks tehakse kõik, mis võimalik, jageli pinguta-takse ülejäugi. Oleksin tahtnud tulla wane-matele ihe piijitse soowiga, argu pan-dagu jeda pahaks. Wõimaldage oma laste-tele, et neist kaswatjdid selge filmaringiga tublid maamehed. Sama tütebad ja siited nagu te ihe, ainult aidake luua selleks pinda, koolides on selleks algus tehta, lähemad juhised selleks antud. Kuid enamikus lahkuwad koolist noored 14—15 aastajelt. Kõigil pole ebasõppimise wõimalusi, kuid meeleldi tahaksid millegagi tegeleda köit. Wadatu wanemad ihe kaaja koolist tulnud noorte koondumisele maanoorte ringideks. Teeme noorte ringidest kooli, mis on igaiüle kõige odawam, kät-tejadawam ja selle juures suudab oma kaswandikke ette walmistada mitmekülg-jelt. Paljudele paistab noorte tegetuise kujunemine ringides koolina kauge unistuse-na, aga kui meie seltsfondlikud organi-jatsooned põllumeeste-, perenaiste seltsid, põllumajandusliitid ühijused ja teised selle küsimuse wõtaktsid kohapeal üksimeelselt lahendusele — tõeksti, sellejt kujuneks maanoorte kool, nagu jeda on maanoorte liitumine enam arenenud naaberriikides.

Kuigi see paneb seltsidele ja ühijustele peale uusi kohustusi, aga selle eest tänuwäärjeid. Waa kultuurühinguis jageli kurbetakse eesmärkide ja ideede puuduse üle — kas on maa seltsidele ja ühijungitele weel tõegemat eesmärki, kui jeda on maanoorte lähendamise maale, kaswatada ja süwendada noortes maahinge!

Dok. Koff.

Maanoorte töö Soomes 1932.

Soome maanoorte töö ja tegevus on põllumajanduse alal väga hoogsalt arenenud viimasel ajal. Noortel on üle-riiklik iseseisew keskkorraldus „Maanoorteriringide Liit“. 1932. a. suwel te-gutses üle 35.000 noore, mis moodustasid enesest 250 iseseiswat suuremat töö-piirkonda. Maanoortel oli kultuuride all üle 550 ha maad, millest oli sibulaid 31.5 ha, sigureid 20 ha, kurke 10 ha, kapsaid 15 ha, porgandaid 45 ha, söögipeete 30 ha ja muu väga mitmesuguste teiste kultuuride all.

Erlilist rõhku pannakse ka maasikate

ja marjapöösaste ringide asutamisele. Üldsuun on selles, et kaswatada seda, mida kodumaaturg praegu peab sisse vedama, kuigi Soome võiks seda ise kasvatada.

Koduloomi oli kaswatada 1.400 maa-noorel 18.443, neist oli kodujäneseid 2.225, kanu 15.065, anesid 207, porsaid 294, vasikaid 85, lambaid 275, kitsi 72, lehmi 83, varsu 17, mesilasi 113 peret ja rida teisi loomi vähemal määral.

Kogu maanoorte töö kõikidel aladel rajaneb wõistluse põhimõttel.

E. Vint.

Meie maanoorte töö.

Maanoorte Liidu tegevus.

Seni puudus maanoortel maaelule vastav üldorganisatsioon, mille ümber oleks võinud koonduda kogu maaideoloogiaga noorte pere.

Selle puuduse tahab kõrvaldada hiljuti maanoorte asutatud „Maanoorte Liit“, andes kogu noorte liikumisele õige suuna ja sidudes neid järjest kindlamate sidemetega maa külge.

„Maanoorte Liidu“ ülesandeks on ühendada kõiki maanoori ühiseks pereks, et nende hulgas levitada idealistlik ilmavaadet, kasvatada rahvuslist vaimu, arendada noortes armastust ja lugupidamist põllutöö ja maaelu vastu, tutvustada noori kirjanduse, kunsti ja teadusega, kasvatada nende isetegevust, majanduslikku mõtlemisviisi, arendada maatulunduse tööoskusi, kehakultuuri ja üldse tõsta noorte teadmisi kultuurilisel, majanduslikel ning poliitilisel alal.

Maanoorte Liidu juhataste asukohaks on Tallinn, Pikk uul. 40, kuna üle riigi maal asuvad osakonnad. Seni on ellu kutsutud paljudes kohtades liidu osakonnad ja tegevus näitab hoogsat kasvamist.

Üldiselt töötavad noored energiliselt ja on iseseisva organisatsiooniga kõigiti rahul. Eriti agaralt tegutsevad liidu Abja ja Tallinna osakonnad, kus sagedasti korraldatakse omavahelisi referaate-, huvi- ja ettekannete õhtuid. Lühikese tegevusaja peale vaatamata on osakondades liikmed juba täiesti kodenunud ja tunnevad endid ühise pereana.

Jääb soovida, et noored igast valast astuks ühendusse Maanoorte Liidu juhataste ja asutaksid koha peale osakonnad, siis kaob senine killustatud olek ja sammutakse ühiselt antud eesmärgi poole.

Saaremaa maanoorte juhite täienduskursus korraldati Kõljala põllutöökooli juures 9.—11. dets. 1932, millest osa võttis 82 maanoorte juhti, 21 ringist. Kursustel, mis kestsid kolm päeva, käsitati kasvatuslikke, seltskondlikke ja maanoorte ringide töökorraldamisküsimusi. Selgituseks korraldati näitlik õpingu aianudses, ühistegevuses ja ilukirjanduses.

Kongressil 11. dets. määrati kindlaks maanoorte liikumise lähemad sihtjooned, (vaata „Maanoored“ nr. 1, lhk. 22.) ning asutati mitmesuguseid maanoorte liikumisega seotud küsimusi. Tunnistati tarvilikuks kõikidele ringidele seennete ühisost. S. M. R. ühenduse juhatastele tehti ülesandeks ümber töötada maanoorte ringide normaalpõhikiri, kodukord ning ringide liikmeteks võivad olla noored üle 13 aasta vanad. Alla selle vanaduse saab neid vastu võtta ringidesse hääleõiguseta liikmeteks.

Vändra Põllumeeste Seltsi noorte osakond töötab hoogsalt peale hästiõnnestunud suvise töö ka talvel. Tegevus referaat-koosolekute, õhtute ja tegelikkude tööde korraldamises.

Narva ümbruskonnas kutsutakse lähemal ajal maanoorsoo tegelased maatulunduse konsulendi korraldusel ühisele nõupidamisele maanoorte töökavade ja organiseerimise küsimuste lahendamiseks.

Lehtse Põllumeeste seltsi noorte osakond tegutseb peamiselt talvel referaat-õhtute korraldamisega, kus noored ise refereerivad, juhatavad ja protokollivad koosolekud.

Ambla Põllumeeste seltsi noorte osakond tegutseb peamiselt põllumajanduslikkude küsimustega, et ringi liikmed saaks teoreetilise ettevalmistuse kevadiseks tegelikkude tööde alguseks.

Koeru maanoored. 29. jaan. asutati Koeru-Väinjärve Põllumeeste Selts, kes koondab enese juurde kõik ümbruskonna maanoorte ringid ja maatulunduse klubid. Mitmed ringid olid seltsi asutamiskoolesolekuks esitanud oma soovivaldused, et saaks tegutseda seltsi noorte osakonnana. Noorterõngide koosolekud on sageli ringi liikmete kodudes.

Maanoorte töö Pidulas on eriti hoogne. Ringil liikmeid üle 60. Koostatud üksikasjalik töökava. Asutatud raamatukogu Kihelkonna n/s. „Koidu“ osakonnana. Ringi juhib J. Laul. Jaanuaris olid tee-õhtud, hüviõhtud, 5. veebr. peakoosolek ühes udupildi-õhtuga. Ringil on oma ajakiri: „P. M. R. häälekövendaja“. Ring on elujõulisemaid ümbruses.

Eikla maanoorte ringil oli 7. jaan. suurem kõnekoosolek teemil: „Mida võib põllumees kriisiajal ettevõtta ja mida peab ta ette võtma“.

Kureküla maanoorte ring asutas üldhariduslikkude teadmiste

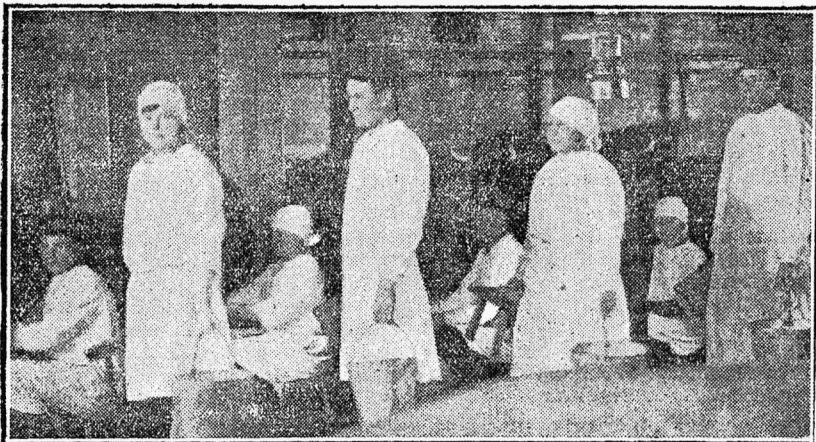
laiendamiseks kodanikuteaduse õpingi. Rannametsa noorte maatulundusklubi tegutseb energiliselt järjekindla vaielus- ja kõnekoosolekute korraldamisega ning valmistab end ette juba kevadistele tegelikkudele töödele.

Maanoorte töö juhatuse ja Tuhulinna.

Juhatu ja Tuhulinna maanoorte lahvafindel organiseerimine ja liikumine algas 1929. aasta jügisel, millele aluse pani põllumajanduse nõuandja J. Luha. Seodi järgimööda Noostoja, Jõuga, Korstova ja teiste maatulunduse klubide nime all põllumeeste seltside juurde noorte osakonnad. Praegune Juhatu-Tuhulinna maanoorte pere on paisunud kogutaks, siia kuuluvad järgmised noorte ringid: Juhatu põllumeeste seltsi juures: Noostoja, Jõuga, Korstova, ja Kauri maanoorte ringid, Tuhulinna Põllumeeste seltsi juures: Metsküla-, Kefavälja ja Mõhiküla maanoorte ringid ja Donurme noortering Donurme Karstuse Seltsi juures. Peale nende on terve rida teisi organiseerimise, kelle juurde moodustatud põllumajanduslikud harud, et töötada Juhatu põllumeeste seltsi noorte ringide töötava alusel.

Juhatu ümbrustonna maanoorte ringide töötava põhimõtted.

1. Iga ringis peetakse aastas vähemalt 10 kõnekoosolekut vähemalt 20 referaadiga. Refereerivad omad liikmed või naabrusest kutsutud külalised.
2. Referaadid määrab juhatus referendiga kokkuleppel. Iga liige esitab ühe referaadiga, mille materjali ta tähelepanekuipt, kirjandusest ja mujalt ise hangib.
3. Pool referaatidest peab käsitama põllumajanduslikke küsimusi ja küla kultuurelu.
4. Iga liige peab kord aastas juhtima töökoosolekut ja kord kirjutama protokollit.
5. Kõik töökoosolekud lõpevad ühise isamaalise lauluga, millele järgnevad seltskondlikud mängud.
6. Iga ring (osakond) korraldab aastas mõne kurjuje, kaotades selleks kohalikke eriharidusega isikuid ja välisjõude.
7. Iga ring avab liikmetele lugemislaua põllumajanduslike ja kufehariduslike ajakirjadega.
8. Iga ring korraldab vähemalt ühe etskurjiooni oma walla taludesje mõne väljarendatud majapidamise haruga tutvumiseks, kohaliku konfulendi juhatusel.
9. Ring korraldab aastas ühinda või koos naabruse ringidega ühe kaugema õppereisi.
10. Iga ring korraldab aastas vähemalt ühe loosviimise teelauga.
11. E. Wabariigi aastapäewa pühitseb ring piduliku aktusega.
12. Iga liige läbi oma kodus läbi mõningaid jõukohaseid parandusi, uuendusi:
  - a) õues: puhastamise, kufvatamise, ilustamise, ilupuude istutamise ajal;
  - b) aiad: sõrdi-puude ja pöõjaste muretsemise, aiakultuuridele paremate kaswutingimuste eest hoolitsemise ajal;
  - c) väetuse ajal: (turba karmitamine, komposti kogumine jne.);
  - d) seemnevilja ajal: (soetamine, puhastamine);
  - e) linna-kastratuse j.t. majap. korralharude ajal;
  - g) piirab rahalisi väljaminekuid ja kufjub läbi saada wäljamaa kaadusita (tee, tubak, riis, lohtu, heeringas j.t.).
13. Ring korraldab tegelikke töõde wõistlusti, demonstratsioone ning liigete juures kahteid wäetusega, sõrdiwiljaga.
14. Tegewusaasta lõpul annab liige juhatusel kirjaliku aruande töötawa tähtsuse kohta.
15. Iga ring omalt poolt annab aruande kohalikule maatul. konfulendile, kes ringe informeerib t. jst. ringide tegewusest.
16. Kõigi faaksona ringide ühise algatusena korraldatakse ühel pühapäewal üle-kõhelfondline noortepäew wõistluste, näituse ja muuga.

Põllutöökooli õpilased lõpsivõistlusel.

Maanoorte töö põllutöökoolides.

Järeda Põllutöökeskkooli õpilaste võistlusel.

Järeda põllutöökeskkool algas möödunud sügisel tööd 101 õpilasega. Semestri festel omandasid õpilased teoreetilisi kui ka praktilisi oskusi väga mitmesugustel põllumajanduslikudel aladel. Semestri töö lõppes ühise koosviibimisega jõulupüül, kus õpilased esinesid mitmejuuguste ettekannetega. Õpilastele jagati diplome ja auhindu tehtud tööde eest.

Parimaid võimeid ühtjalal näitasid õpilased: A. Kusma, G. Luikmil, A. Ormus, J. Kiltrop, A. Pentjärvi, S. Oks.

Puu- ja rauatöö alal on hinnatud 1. ja 2. auhinna järgmiste õpilaste tööd: A. Ormus, J. Kiltrop, E. Saff, J. Laasi, E. Nael, E. Sun, E. Palm, A. Lamjärvi, O. Rantse, C. Kreef, A. Triipan, L. Luikmel ja E. Luts.

1932. a. võistlustööde eest jagati neli auhinda:

1. auh. „Kuidas ruffisaate tösta“, aut. A. Kusma;
1. auh. „Sunaeksport Eestis“, aut. W. Viibef;
3. auh. „Sunaeksport Eestis“, aut. E. Nael;
3. auh. „Tänapäeva maaihisfond“, aut. W. Kuslapuu

1933. a. on ette nähtud järgmised võistlustööde teemid:

- 1) Veojõud ja selle korraldamine talumajapidamises;
- 2) Nijufasvatamise võimalused Eestis;
- 3) Loomatervishoiu ühiskondlik ja kodune tähtsus;
- 4) Weisepiin inimtoiduna;
- 5) Eesti maakarja tähtsus meie oludes;
- 6) Kas taub praegu kunstväetist tarvitada?
- 7) Talumored Eesti kirjanduses;
- 8) Kas sõnniku- või muhaskant;
- 9) Vea tähtsus talumajapidamises.

Helme põllutöökooli õpilaste põllumajanduslik kohus.

Helme põllutöökooli õpilased korraldasid 19. jaan. põllumajandusliku kohtu, kus „rahukohtuniku“ juures oli arutusel kanade kaebus oma pererahva vastu. Kanad kaebasid, et nad on omavahel talus veresugulased, nende eest ei hoolitseta hästi, neile te-

kivad haigused ja munade turustamine jätab soovida.

Oma toodetel „nüudsid“ sulekanadjad juurdemaksu. Poolte huvikillaste seletuste järele otsustas kohtunik kostjaid karistada 3 kuu arestiga tingimusi, kui 2 a. jooksul ei juhtu uusi eksi-musi kanade vastu.

Vanad ja noored tervitavad maanoorte ajakirja.

Kui midagi soovida tohiksin noorele kuukirjale, siis seda, et ta algusest peale ennast juhtida laseks lepitavast vaimust ja meelsusest, vastavalt sellele ilusale Rooma vanasõnale: *Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur* — üksmeel paisutab väikesed asjad tugevaks, lahkmeel hävitab ka kõige suuremadki Tõlle jõudu ja Jumala õnnistust.

F. Jürgenson, Vigala õpetaja.

Pean „Maanoorte“ ajakirja asutamist väga tähtsaks, kuna just noored on veel vabad rasketest muredest, mis võtavad mõnelgi vanal tööisu ja tahtmise edasi töötamisel. Noored ise peavad kandma kokku kive, et enese kodust ehitada kindlust, millest ei avatleks neid iga hiilgus väljastpoolt, iga kergem kutse linnas, et poleks kiusatust põgeneda laia ilma otsima õnne.

A. Liideman, Tüüri.

Meie majapidamistes on alasad ja tuvaluikaid, mis kergesti on kättesaadavad maanoortele, aga millest lugu ei osata pidada. Juhtigu noori sinna „Maanoored“.

E. Lamp, Väandra.

Soojemaid tervitusi Haanja mägismaalt „Maanoorte“ toimetusele esimese sammu astumisel! Ometi kord on täitunud mu kauaaegne igatsus — maanoortele oma ajakiri. Usun — kogu Eesti tunneb sellele üritusele suurimat sümpaatiat. Veel kord: palju edu, levikut ja rohket lõikust!

Edgar Piir, Haanja.

„Põllumehe“ tiiva all töötav „Maanoored“ võtku vastu Jõgeva noorte ühine tervitus töö kordaminekuks.

J. Palk, Jõgeval.

„Maanoored“ viigu meid loovale tööle nii kodus kui ka ühiskonnas!

E. Markvard, Tsooru.

Vastlapäevaks teeme jääkarusselli.

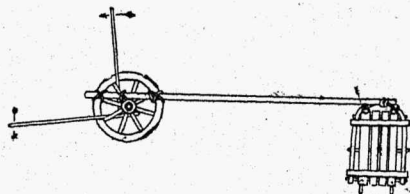
Linaliugu,
pikka kiudu!
Linad luulaskijale,
takud takkatõukajale.

Vastlapäeval peab laskma tublisti liugu, siis kasvavad ilusad, pikad linad ja hea kiuga — nii räägib vanarahva tarkus. Meil on linakasvatuse küll jäänud õige väheseks, nii et seda peaks isegi rohkem kasvatama hakkama, sest mõnelpool ostetakse lihtsat riidelappimise lõngagi juba poest, kuigi see pole nii tugev, kui kodune. Lina hind on nii odav, et müüjiks kasvatamine end ära ei tasu, kuid koduse riide ja lõnga jaoks peaks teda ikka kasvatama. Aitame me, noored, tulevasuvisele linakasvule tublisti kaasa vastlapäevase kõva luulaskimisega! Kulgi on linakasvatuse jäänud väheseks, luulaskmise lõbu on aga just niisama tore kui vanastigi.

Liugu võib lasta palja pastlagagi, kuid palju parem on seda teha liuraudadega, kelguga, suuskadega või isegi saaniga, kui isa-ema hobuseid annavad. Eriti kasulikud ja head luulaskmise vahendid on suusad ja need on meil viimasel ajal väga moodi läinud.

Neid võib iga hakkaja poiss isegi valmistada ja vististi annab mõni teine selleks kasuliku õpetust, mina tahtsin siin õpetada, kuidas valmistada ise mõnest väiksest ja tühisest asjast tore jääkarussell.

Kelk või regi peab selleks küll tingimata olema, sest nendega tegelikult karusselli sõit sünnib. Tingimata aga leidub igas kodus kui mitte kelku, siis mõni vana regi ikkagi, mis selleks väga hästi kõlbab. Nüüd on vaja muretseda selle eest, kuidas seda karussellina sõitma panna.

Maanoorte karussell.

See on õige lihtne. Selleks rajuge merel, järvel, jõel, tiigil või mõnel teisel veekogul, mis lähedal asub, jäässe auk, kuhu asetage tugev, ümmargune, siledakstehtud puuvai. See vai jääb karusselli teljeks. Vaja on hoolitseda, et vai jääks jäässe otseloodis, kinnitamise eest hoolitseb külm. Vai jäägu vähemalt paar jalga jääst välja. Kui niingisugust veekogu lähedal ei ole, võib vai asetada ka kuskile siledale maale; selleks

tuleb kangiga maasse peksta auk ja vett peale valades lasta vai tugevasti kinnikül- muda. Sõidutee eest hoolitsemine pole seal- gi raske, kui on tahtmist. Vett leidub ometi igalpool ja veest saab igalpool libe- dat jääd.

Vaia otsa, kui see on täiesti tugevasti juba kinnikülmanud, paneme vankiratta, rummu jämedama otsaga allapoole. Kui pole mõnd vana rattast, võib rahuliku süda- mega võtta ka ratta töövankri alt, see ei tee rattale midagi. Nüüd jääb üle veel rattal külge kõiega tugevasti kinnitada pikk tiisel ja tiisli otsa kelk või regl. Karussell ongi sellega valmis. Mida pikem tiisei, seda „pi- kema“ sõidu saab, kuid seda raskem on ka karusselli käima panna.

Käimapanemine sünnib sel teel, et teiste rattakodarate vahele, mis tiislist vabaks

jäid, torkame tugevad teibad ja lükkame neist. Lükkejad teevad väikse ringi ümber ratta, aga tiisli otsas olev kelk suure ja kiire kaare. Kelgulistajad saavad suurepä- rase vuhiseva karussellisõidu. Et takkatõu- kajaile ainult takud ei jääks, lähevad vahe- peal nemad sõitma ja senised sõitjad hakka- vad neid takka tõukama.

Vastlapäeva aegu juhtub tihti olema igal jääl nii paks lumi, et seal liulaskmisest pole juttugi. On aga kaunis kerge puhastada lumest väike ring, kus sünnib karusselli- sõit. Tihti aga juhtub ka seda, et just vast- lapäeva aegu on ilm mitu päeva sula; sel- lepärast peab vaia kinnikülmetamise eest juba aegsasti hoolitsema, muidu võib veel vastlapäeva ajal räbalasti minna ja siis veel räbalamini tuleval suvel linadega!

S. Russ.

Seltskondlikud mängud.

Lähen Kolovere laadale.

Selle mängu mängimiseks on vaja vähemalt kaheksa osavõtjat, kuna vä- hemalt seltskonnale ta pakuks vähe huvi. Küll võib aga mängijate arv hulga suurem olla. Mida enam osavõt- jaid, seda enam nalja ja lõbusat tuju.

Mängijad istuvad ringis toolidel ja valivad endi hulgast kaks mängu juhti. Üks neist on laadaline, teine laadateel vastutunud tuttav. Laadaline paneb kõigile osavõtjatele asjade ja olevuste nimed, millised ta laadal, või laadateel näeb, või milledega ta laadal käies kui- dagi on seotud. Näit. ristib ta neid hobuseks, piitsaks, heinamärsiks, järgi jooksnud karjakraantsiks, vankri rat- taks, kenaks naabri neuks (peiuks), keda laadal loodab kohata, laada saiaks jne. Kõik peavad endi nimed hoollega meeles pidama, et tarvituse korral kimpu ei jääks.

Laadaline ja ta tuttav seisavad ringi keskel ja ajavad juttu. Tuttav on vä- ga uudishimulik ja esitab aina küsi- musi, milledele vastates laadaline peab ka neid sõnu tarvitama, milledega ta varem mängust osavõtjaid ristis. Kui tuttav näiteks küsib, kas lähed laadale

koera müüma, et ta sul kaasas on? — ja kui laadaline vastates nimetab kel- legi osavõtja nimeks pandud sõna, peab nimetatav kiiresti toolilt tõusma ja jooksmata ringi ümber mängijate, kuni jälle enda toolini jõuab. Nimetab ta kuidagi hobust, peab hobune jooksmata jne. Ei tohi aga jooksta siis, kui ni- me nimetab laadateel kohatud tuttav. Kes on tähelepanemata ja nime nime- tades toolile istuma jääb, ehk kes va- lel ajal jookseb, see annab pandi.

Mäng võib kesta kuni osavõtjate! selleks huvi ja tahtmist.

F. U.

Õunad, pirnid, ploomid.

Osavõtjad istuvad ringi asetatud pihi- kidel, kuna keskelolija on kohata. Män- gu juht jagab järjest kõigile nimed (õun, pirn, ploom, maasikas...), ning selle järele hüüab keskelolija kas õunu, pirne või ploome või ka kõigi kolme puuvilja nimesid, mille järele hüüeta- vad on kohustatud kohti vahetama. Keskelolija katsub istuda mõnele vaba- le kohale ja kohata jääja jätkab män- gu, hüüab omakord kohti vahetama sundivaid sõnu.

Maanoored võistlemas.

Nr. 1 ülesannete lahendused.

Ristsõna lahendus. Vasa- kult paremale: 1. kaasik, 5. pe- sake, 10. raag, 12. sada, 14. asula, 16. sai, 18. Aadam, 20. aam, 21. kriukad, 22. ema, 23. taat, 25. Agnes, 26. ader,

27. kaura, 29. vaat, 30. luu, 31. Aav, 32. aken, 36. Iira, 39. tiik, 40. paras, 42. kana, 44. õnn, 45. videvik, 46. Ann, 47. kena, 49. iga, 50. amet, 51. alas, 52. susi, 53. asemik, 54. Lagedi (Jä- neda).

Ülevalt alla: 2. arumaa, 3. aal, 4. saak, 6. saad, 7. Ada, 8. kadeda, 9. paat, 11. saun, 13. ümar, 15. saak, 16. siga, 17. iked, 19. amet, 24. tulek, 26. Aavik, 28. aun, 29. vai, 32. aine, 33. kinnas, 34. padi, 35. kava, 37. raamid, 38. anne, 39. tõke, 41. regi, 43. Ants, 48. ale, 50. ase.

Nr. 1 ristsõna mõistatuse õiged lahendused on saatnud: J. Topmann (Märjamaa), H. Aasla (Tln), S. Russ (Tln), M. Rebane (Kõo), P. Unno (Jäneda ptk.), R. Suik (Räpina), A. Koorik (Vatla), E. Bergman (Jäneda ptk.), M. Üürike (Vigala), A. Iljas (Kallmäe), J. Schneider (Jäneda), H. Plank (Laimjala), L. Nauman (Jäneda ptk.), L. Toom (Aravete), G. Väli (Jäneda ptk.), A. Uiho (Vaeküla ptk.), V. Arbeiter (Jäneda ptk.), A. Kuum (Saaremaa), M. Pommer (Jõõpre), R. Einemann (Kohtla-Järve), E. Aavik (Jäneda ptk.), A. Pauts (Kõljala ptk.), A. Odelandt (Hagudi), J. Pöld (Jäneda ptk.), A. Verner (Kaelase), E. Sakk (Jäneda ptk.), A. Roba (Lelle), V. Rumvol (Umbusi), V. Lebe-

recht (Türi), H. Kuus (Raasiku), K. Hirsch (Pangodi), A. Välbe (Jõgeva), A. Öunapuu (Loona), V. Mudi (Valtu), L. Luukas (Valtu), E. Kolluk (Jõgeva).

Õigete lahenduste saatjate vahel loositi välja kirjandust: A. Eslas, „Maa kui rahva noorusjõu allikas“, L. Anderson, „Osav hobuserautaja“, J. Velitar, „Talu sealaudad“, A. Käbin, „Noorkarja kasvatamine“ ja „Dr. phil. A. Eisenschmidt'i elu ja tegevus“.

Õnnelikudeks võitjateks, kelledele toimetuse poolt ka raamatud on välja saadetud, osutused: L. Luukas, S. Russ, A. Uiho, A. Pauts, J. Topmann, P. Linno, M. Üürike, L. Nauman, A. Kuum, R. Einemann, N. Plank ja L. Toom.

Tuletiku ülesande lahendus.

Rõõmus põrsas: Saba poolpüsti, nina ette. Uudishimulik põrsas: nina püsti.

Õiged lahendused saatsid: N. Üürike, N. Plank, A. Iljas, A. Roba, A. Odelandt, J. Topman.

Raamatud võitsid: A. Iljas, A. Roba ja A. Odelandt.

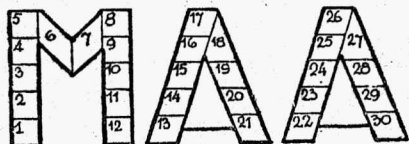
Uusi ülesandeid.

Allpool toodud ülesande lahendamise võistlusest võivad osa võtta kõik „Maanoorte“ lugejad, kusjuures õietilahendajate nimed avaldame ja võistlusest osavõtjate õieti lahendajate vahel loosime välja autasudeks hulga väärtuslikku kirjandust.

Lahenduste vastused palume saata hiljemalt 1. märtsiks 1933 järgmisel aadressil: „Maanoored“ toimetuse, Tallinn, Pikk tn. 40, postkast 54.

Asetamismõistatus.

Asetades sõnasse „Maa“ numbrite asemele tähed, saame „Maanoored“ nr. 1. ilmunud ühe kirjutise pealkirja.

Lahendada tuleb enne võti. Võtmes ja sõnas „Maa“ vastavad ühistelet numbritele ühised tähed.

Võtmest jääb kaks tähte üle ja üks tuleb puudus.

Võti:

1. Takistus	25	9	1	23
2. Armas igale	3	23	29	5 13 17
3. Eesti komponiste	8	2	31	4
4. Riituse osa	12	6	7	11
5. Sidesõna	18	15	10	21
6. Vahest inime	26	20	28	30 27
7. Tahab iga omale	22	32	14	19

Oskad leida sõnu?

Proovige igapäev leida, kuipalju sõnu võite moodustada tähtedest, mis sisaldab sõna maanoortering. Igal sõnal peab olema kindel tähendus. Sõnad võivad olla nii pikad ja lühikesed nagu te ise soovite, kuid nad peavad sisaldama ainult neid tähti ja kõige enam samal arvul, mis on sõnas maanoortering. Näit. maa, noor, nemad, ema, tema...

Maanoor piimamüüjana.

Maanoorteringi liikme Antsu koju tuli teekäia, kes soovis oma nõusse osta 4 liitrit piima. Kodus oli 8-liitriine

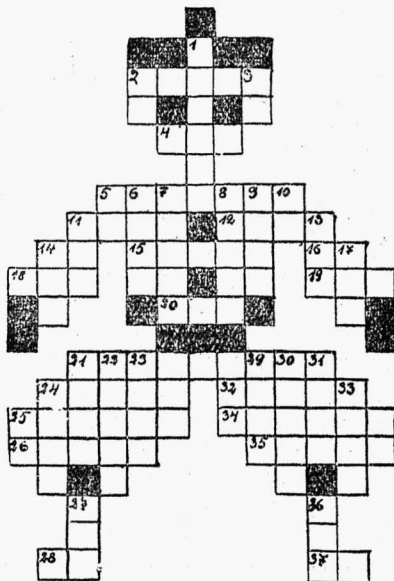
nõu piima täis ning selle kõrval kaks tühja nõu, millest üks oli 3-liitriline ja teine 5-liitriline. Liitri mõõtu Antsul polnud. Kuidas anda teekäijale soovitud hulk piima, mõtles ta, ning peagi oli ta üle raskuspunktist. Ta valas ja valas piima ühest nõust teise, kuni ilusasti piima pooleks mõõtis. Kuidas ta veda tegi?

Ristsõna mõistatus.

Vasakult paremale: 2. muistne jumal, 4. jooksvavee väikese sängi nimi, 5. looguvõtma, 11. hurtsik, 12. peab olema vedel (i=j), 14. imestushüüe, 15. vastand, mitte see, 16. valu väljendus, 18. kuidas?, 19. ilmakaar, 20. mitte vana, 21. jahune, 24. koormate sidujad, 25. poisi nimi, 26. küsin viisakalt, 28. kaassõna, 32. niisket auru täis, 34. hapendatud nisuleib, 35. mesilaste häälitsus, 37. mitte nõusoleku avaldus.

Ülevalt alla: 1. kah omakohast kindral, 2. asesõna lühend, 3. suuremaid vóorusi, 6. Vanemuise tütar (i=j), 7. eba esteetiline, 8. jäi magama, 9. aja-järgu ilunõuetele vastav, 10. missugune valgus?, 11. söögiaine, 13. sadama sild, 14. tarvilik hoone talus, 17. tekib kasvades, 21. mille ümber aetakts kiiget,

22. mitte lubamine, mitte nõusolek, 23. kasvab vahest metsas, 24. tekib niites,

27. vana naine, 29. kus on Hiina riik, 30. vahetpidamata küsima, 31. roh-kem, veel, 33. koda, 36. suvel on...

„Maanoored“ noortele kättesaadavaks.

Ajakiri noorsoole ilma rahata.

„Maanoored“ on ajakiri, mille tellimisi kuskil vastu ei võeta ega täideta. Vist küll sellepärast, et noortel ei olekski selleks raha. Kuid vanemate kaasa-bil on ajakirja „Maanoored“ kättesaamine hõlbus. Kõigile päevalehe „Kaja“ pooleaasta- ja aasta-tellijatele saadetakse kaasan-deks täitsa ilma hinnata kolm ajakirja: „Põllumees“, „Ühisjõud“ ja „Maanoored“. Sellepärast palugu noored vanemaid „Kaja“ tellida, siis tuleb noorte leht muudugi.

Ajakiri „Põllumees“ maksab ka ainult kaks krooni aastas. Selle tellijaile antakse ka „Ühisjõud“ ning „Maanoored“ tasuta kaasa.

Ligi poole hinnaga saavad „Põllumehe“, „Ühisjõu“ ja „Maanoored“ järgmistele ajalehtede aasta- ja pooleaasta-tellijad: „Virumaa Teataja“, „Elu“ Võrus, „Põrnumaa Teataja“, „Oma Maa“ Viljandis, „Järva Teataja“ ja „Saaremaa Teataja“.

Kasutatagu neid võimalusi, siis saab „Maanoored“ ükka ilma rahata.

„Põllumehe“ talitus.